

1991

Jaarverslag

Het Bedrijfsfonds voor de Pers

- De **Stichting Bedrijfsfonds voor de Pers** werd op **16 september 1974** **opgericht** en functioneerde op basis van statuten tot ultimo 1987.
- Sedert **1 januari 1988** functioneert het **Bedrijfsfonds voor de Pers** op basis van de **Mediawet** (Stb. 1987, 249) als een zelfstandig bestuursorgaan. Alle rechten en verplichtingen van de Stichting Bedrijfsfonds voor de Pers gingen daarbij op het Bedrijfsfonds over.
- Het fonds heeft **rechtspersoonlijkheid bij wet**.
- **Doelstellingen, taken en bevoegdheden** zijn neergelegd in de **Mediawet** en het **Mediabesluit** (Stb. 1987, 573), zoals gewijzigd bij besluit van 2 maart 1989 (Stb. 1989, 55).
- Het Bedrijfsfonds voor de Pers heeft ten **doel** het **handhaven en bevorderen van de pluriformiteit van de pers, voor zover die van belang is voor de informatie en opinievorming**.

Taken en bevoegdheden

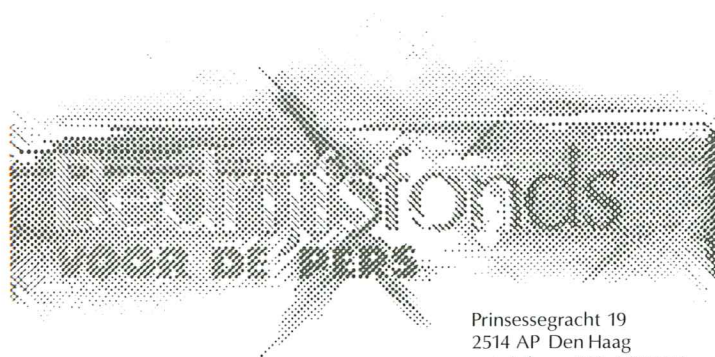
Het Bedrijfsfonds voor de Pers kan ten laste van eigen middelen financiële steun verlenen:

1. ten behoeve van afzonderlijke persorganen in de vorm van kredieten, kredietfaciliteiten of uitkeringen;
2. ten behoeve van dagbladen op grond van de Compensatieregeling voor Dagbladen. Deze regeling beoogt structurele verschillen te compenseren in de concurrentieverhoudingen, waarin dagbladen op de markt worden aangeboden;
3. aan gezamenlijke projecten van persorganen;
4. aan organisatie-onderzoek, gericht op structurele verbetering van de exploitatie van een persorgaan;
5. aan onderzoek voor de persbedrijfstak als geheel.

Het Bedrijfsfonds is verder belast met:

- het verrichten dan wel doen verrichten van onderzoek met betrekking tot het functioneren van de pers;
- het desgevraagd of uit eigen beweging adviseren van de minister van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur over de uitvoering van de Mediawet, voor zover dit voor de taakuitoefening van het Bedrijfsfonds van belang is;
- het toezicht op de naleving van hetgeen de Mediawet in hoofdstuk IX: 'Steunmaatregelen voor Persorganen' bepaalt met betrekking tot de pers.

Secretariaat Bedrijfsfonds voor de Pers
Prinsessegracht 19, 2514 AP 's-Gravenhage
Telefoon: 070 - 361 71 11
Telefax: 070 - 361 71 08

Prinsessegracht 19
2514 AP Den Haag
telefoon 070-3617111
fax 070-3617108

1991
Jaarverslag

Inhoudsopgave

A.	Jaarverslag van het Bedrijfsfonds voor de Pers over 1991	5
B.	Nadere gegevens	12
1.	Compensatieregeling voor Dagbladen	12
1.1.	Inleiding	12
1.2.	Compensatieregeling voor Dagbladen over 1989	13
1.2.1.	Inleiding	13
1.2.2.	Definitieve uitkeringen over 1989	15
1.3.	Compensatieregeling voor Dagbladen in de toekomst	16
1.3.1.	Advies toekomstige Compensatieregeling voor Dagbladen	16
1.3.2.	Ontwikkelingen in 1991 en begin 1992	18
1.3.3.	Rapport Commissie 'Second opinion Compensatieregeling voor Dagbladen'	19
1.3.4.	Vooruitzichten voor 1992	21
2.	Steunverlening aan afzonderlijke persorganen	
2.1.	Inleiding	22
2.2.	Aanvragen	22
2.2.1.	De Krant op Zondag	23
2.2.2.	Spiegel Historiaal	24
2.2.3.	Primeur	25
2.2.4.	De Vrije	27
2.2.5.	Maandblad 'O'	27
2.2.6.	Bolswards Nieuwsblad	28
2.2.7.	Nederlands Dagblad	29
2.3.	Arob-beroep	30
2.3.1.	Inleiding	30
2.3.2.	Primeur	30
2.4.	Ontwikkelingen naar aanleiding van eerdere beslissingen en reeds verstrekte kredieten	31
2.4.1.	Inleiding	31
2.4.2.	Haagse Post	31

2.4.3.	Frysk en Frij	32
2.4.4.	De Waarheid	32
2.4.5.	Weekkrant Suriname	33
2.4.6.	Nieuwe Bèta	34
2.4.7.	De Groene Amsterdammer	35
2.4.8.	De Gecombineerde	35
3.	Bijdragen op aanvraag aan onderzoeksprojecten	
3.1.	Inleiding	37
3.2.	Nederlandse Nieuwsbladpers (NNP): onderzoek naar de nieuwsbladpers	37
3.3.	Jan Ligthart B.V.: onderzoek ten behoeve van de ontwikkeling van SelDi	39
3.4.	Erasmus Media Centre: internationaal seminar	40
4.	Mediabeleid	
4.1.	Inleiding	42
4.2.	Toetsing van persfusies	42
4.3.	Media en allochtonen	46
4.4.	Lokale en regionale omroepreclame	46
4.4.1.	Onderzoek Het Persinstituut: ontwikkelingen bij lokale en regionale media	48
4.5.	Landelijke commerciële omroep	49
4.5.1.	Percentage financiële voeding Bedrijfsfonds	51
4.6.	Werkingssfeer Bedrijfsfonds voor de Pers	53
4.7.	Rapport VS/Japan-oriëntatiereis	53
4.8.	Interne evaluatie Bedrijfsfonds voor de Pers	55
5.	Financiële middelen	
5.1.	Inleiding	57
5.2.	Jaarrekening	60
5.3.	Accountantsverklaring	73
	Bijlage I: Brief d.d. 10 april 1991: Advies m.b.t. het voedingspercentage voor het Bedrijfsfonds	74
C.	Appendix	
	Ontwikkelingen in de pers	79
D.	Publikaties van het Bedrijfsfonds voor de Pers	88

A. Jaarverslag van het Bedrijfsfonds voor de Pers over 1991

Inleiding

Onze werkzaamheden richtten zich in 1991, evenals in voorgaande jaren, zowel op onze functie als zelfstandig bestuursorgaan, als op onze adviserende taak naar de minister van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur (WVC).

In het verslagjaar belegden wij zestien bestuursvergaderingen, waarin velerlei onderwerpen aan bod kwamen. Wij behandelden in dit jaar meer aanvragen om steunverlening dan in elk van de voorgaande jaren van de geschiedenis van het Bedrijfsfonds.

Op het gebied van het mediabeleid stond het jaar voornamelijk in het kader van evaluaties, zowel van de Compensatieregeling voor Dagbladen afzonderlijk, als van het Bedrijfsfonds in zijn geheel. Verder oriënteerden wij ons in de Verenigde Staten en in Japan op nieuwe technologieën in de informatievoorziening om de toekomstmogelijkheden van de Nederlandse persbedrijfstak beter in kaart te kunnen brengen.

Wij hadden dit jaar met de minister van WVC een gesprek over uiteenlopende onderwerpen. Ook spraken wij in het kader van een aantal aanvragen met vertegenwoordigers van de Nederlandse Vereniging van Journalisten.

Tenslotte konden wij in de kring van ons bestuur dit jaar in een openstaande vacature een nieuw bestuurslid begroeten, te weten de heer drs J.B.H.M. Beks.

Contacten met het ministerie van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur (WVC)

In juni 1991 hadden wij met de minister van WVC een gesprek over een aantal uiteenlopende onderwerpen. Zo spraken wij met haar over de Compensatieregeling voor Dagbladen en het besluit van de minister om over de werking van de regeling aan een door haar ingestelde commissie een second opinion te vragen, over onze eigen evaluatie van het werk van het Bedrijfsfonds in zijn geheel door de jaren heen, de werkingssfeer van ons fonds, de regeling van de financiële voeding van ons fonds die in het kader van de Wet Landelijke commerciële omroep gewijzigd zou worden, en de stand van zaken met betrekking tot het al dan niet instellen van een persfusiecontroleregeling.

Bij het voorbereiden van dit jaarverslag, begin 1992, had zojuist een vervolgesprek plaatsgevonden tussen de minister en ons bestuur. In dit gesprek werd voor het grootste deel gesproken over ontwikkelingen met betrekking tot dezelfde onderwerpen die reeds in het gesprek in 1991 aan de orde waren gekomen, waaraan deze keer een gedachtenwisseling werd toegevoegd over het beleid ten aanzien van lokale media.

Compensatieregeling voor Dagbladen

Op de uitbetaling van de Compensatieregeling over 1989 na, lagen onze werkzaamheden op het gebied van de uitvoering van de Compensatieregeling voor Dagbladen in 1991 vrijwel stil. Na ons advies van december 1990 over de toekomstige Compensatieregeling wachtten wij in het verslagjaar op de reactie van de minister. Deze had ons eerder laten weten dat zij de besluitvorming rondom de toekomst van de Compensatieregeling afhankelijk stelde van de discussie die zij hierover in het voorjaar van 1992 met de Tweede Kamer zal voeren. In afwachting van dit overleg gaf zij medio 1991 een Commissie 'Second opinion Compensatieregeling voor Dagbladen', waarvan prof. dr P.B. Boorsma, prof. dr H.W. de Jong en drs J.H. Simons deel uitmaakten, opdracht de Compensatieregeling te evalueren. In januari 1992 bracht deze commissie rapport uit over haar werk. Op 23 maart 1992 zonden wij de minister onze reactie op dit rapport. In december 1991 maakten wij de minister er per brief op attent dat het feit dat besluitvorming over de Compensatieregeling op zich laat wachten, nadelige gevolgen heeft voor een aantal dagbladen. De exploitatie van een aantal dagbladen bleek, als gevolg van het uitblijven van een uitkering op basis van de Compensatieregeling, ernstige financieel-economische problemen te ervaren. Wij wezen erop dat dit grote risico's meebrengt voor het redactioneel zelfstandig voortbestaan van deze bladen. Wij drongen er bij de minister daarom op aan, spoedig tot besluitvorming over te gaan.

Ontwikkelingen in het mediabeleid

Regelingen die in 1990 al in de vorm van wetsontwerpen door ons waren besproken en van commentaar waren voorzien, kwamen in 1991 definitief tot stand in wetten en besluiten. Zo werd eind 1991 vastgesteld welke wijzigingen in de Mediawet van 1988 aangebracht moesten worden naar aanleiding van het

in werking treden van de Wet Landelijke commerciële omroep. Deze wet was voor ons vooral van belang uit het oogpunt van de positie van de pers. Ook was deze wet voor ons relevant voor zover daarin aan de orde kwam hoe de toekomstige financiering van het Bedrijfsfonds geregeld zal worden. Over die toekomstige financiering brachten wij in april van het verslagjaar een advies uit aan de minister. Wij brachten daarin naar voren dat het voor de continuïteit wenselijk zou zijn dat een vast percentage voor de financiële voeding van het Bedrijfsfonds zou worden gekozen. Wij adviseerden dit percentage op circa 3% te stellen. In onze brief aan de minister gaven wij tevens argumenten voor dit advies.

In februari 1992 attendeerden wij, met het oog op het opstellen van de begroting van het ministerie over 1993, de minister per brief nogmaals op ons advies van april 1991 over de financiële voeding van het Bedrijfsfonds. Naast de al eerder genoemde argumenten, wezen wij er in deze brief op, dat het Bedrijfsfonds voor de financiële steun aan nieuwe initiatieven en innovatie betreffende nieuwsvoorziening en opinievorming door de geschreven pers, voldoende middelen beschikbaar moet hebben. Wij drongen er daarom bij de minister op aan ten behoeve van de financiële voeding van het fonds in de begroting van WVC een bedrag op te nemen van f 20 miljoen en het in het eerste lid van artikel 128 van de Mediawet genoemde percentage voor 1993 dienovereenkomstig vast te stellen.

Verder traden in 1991 de wettelijke bepalingen in werking die reclame op lokale en regionale omroep mogelijk maken. In ons vorige jaarverslag bespraken wij reeds ons advies over dit onderwerp. Dit advies kwam voort uit onze bezorgdheid over de gevolgen van de invoering van deze reclamebron voor de pers. De wijzigingen hielden slechts in zoverre rekening met de gevolgen van de invoering van reclame voor de lokale pers, dat vereist werd dat een overeenkomst werd gesloten tussen de uitgevers en de omroep over de reclame-inkomsten. Vanaf 1991 werden onderhandelingen voor deze overeenkomsten gevoerd, zowel tussen belangenorganisaties, als in de gemeentes tussen direct belanghebbenden. Aangezien uitkomsten van deze onderhandelingen mogelijk verhoudingen tussen de verschillende media op lokaal niveau zou kunnen blootleggen, besloten wij in het verslagjaar opdracht te geven tot een onderzoek dat verwachtingen en wensen in kaart brengt van organisaties die op

verschillende plaatsen aan dergelijke onderhandelingen deelnemen.

In 1991 sprak het kabinet zich nog niet uit over de vraag of een persfusiecontroleregeling ingevoerd zou moeten worden. In februari 1992 kwam het kabinet met een standpunt naar buiten: dat zelfregulering door de persbedrijfstaking zelf een betere oplossing zou zijn dan een wettelijke persfusieregeling. Besloten werd dat de verschillende betrokken ministeries over een dergelijke zelfregulering in overleg zullen treden met de Vereniging De Nederlandse Dagblad Pers (NDP). De minister zal hierover ook met de Kamer spreken in het voorjaar van 1992, evenals over een mogelijke uitbreiding van de werkingssfeer van ons fonds naar nieuw op te richten week- en maandbladen.¹ Twee onderwerpen hadden onze speciale aandacht in 1991: de evaluatie van ons werk als geheel en vernieuwing op persgebied.

Evaluatie en vernieuwing

In 1991 besloten wij het werk van het Bedrijfsfonds over de afgelopen jaren aan een nader onderzoek te onderwerpen. Onze probleemstelling bij dat onderzoek was de vraag of het Bedrijfsfonds vandaag de dag nog uit de voeten kan met de doelstellingen van het fonds zoals die in 1974 zijn opgesteld en in latere jaren zijn bijgesteld.

Om onze gedachtenvorming over deze materie richting te geven, verzochten wij prof. dr W. Albeda, prof. dr S.W. Douma en dr H.A. van Stiphout zich hierin te verdiepen en hun bevindingen, ieder afzonderlijk, in een notitie aan ons te doen toekomen. Begin 1992 ontvingen wij deze notities, die wij als bijlagen voegden bij ons 'Advies van het bestuur van het Bedrijfsfonds voor de Pers over de evaluatie van het persbeleid, met bijzondere aandacht voor het Bedrijfsfonds'. Dit advies brachten wij op 20 maart 1992 aan de minister van WVC uit. In het verslagjaar ging verder een delegatie van ons bestuur naar de Verenigde Staten en Japan om aldaar de gang van zaken rondom vernieuwingen op het gebied van de pers te bestuderen. Deze reis mondde in januari 1992 uit in een publikatie in de

¹ Zie voor ons advies betreffende steunverlening aan nieuw op te richten week- en maandbladen het jaarverslag van het Bedrijfsfonds voor de Pers over 1990, paragraaf 5.3 op pagina 29 e.v. en paragraaf 5.6 op pagina 36, alsmede Adviezen van het Bedrijfsfonds voor de Pers in 1990, R4.

serie Studies voor het Bedrijfsfonds voor de Pers, die is getiteld 'Tussen krantebedrijf en mediaconcern; een beleidsessay over pers en persbedrijf', een studie naar de toekomstige maatschappelijke en economische positie van de pers op middellange termijn, in het licht van de informatisering van de samenleving en technologische ontwikkeling op het terrein van communicatie en informatie. (Serie Studies voor het Bedrijfsfonds voor de Pers, S4)

Financiële steunverlening

In tegenstelling tot de gang van zaken rondom de steun op grond van de Compensatieregeling voor Dagbladen, in het kader waarvan in het verslagjaar geen aanvragen konden worden gedaan, waren er in 1991 meer officiële aanvragen tot individuele financiële steun dan ooit tevoren in een jaar van de geschiedenis van het Bedrijfsfonds. Daarnaast hadden wij in 1991 veelvuldig gesprekken met mensen die overwogen een aanvraag in te dienen, maar waarbij deze gesprekken uiteindelijk niet leidden tot een officiële aanvraag.

Per 1 januari 1991 hadden wij nog één aanvraag uit het voorgaande jaar in behandeling. In het verslagjaar namen wij daarbij achttien nieuwe aanvragen in behandeling. In 1991 trokken zes van de in totaal negentien aanvragers hun aanvragen om uiteenlopende redenen in, voordat wij tot officiële besluitvorming waren overgegaan. Wij beslisten in het verslagjaar uiteindelijk over tien aanvragen. Twee aanvragen konden wij pas afronden in het begin van 1992. Over één aanvraag hadden wij bij het afsluiten van dit jaarverslag nog geen beslissing kunnen nemen.

Van de tien aanvragen waarover wij in 1991 beslisten, werden er zes toegewezen en vier afgewezen. Twee van de toegewezen aanvragen betroffen aanvragen voor onderzoek in het belang van de persbedrijfstak als geheel. Met de toegewezen aanvragen was in het totaal een bedrag van ruim f 4,6 miljoen gemoeid. Aan drie aanvragers zegden wij in totaal voor f 4,42 miljoen krediet toe. De drie andere aanvragers werd een uitkering toegezegd. Deze toegezegde uitkeringen betroffen te zamen over 1991 in totaal een bedrag van f 188.000,-.

De twee aanvragen die wij in het begin van 1992 afrondden, werden beide toegewezen. Deze aanvragen hadden in het totaal betrekking op een bedrag van f 3,0 miljoen aan uitkeringen.

In 1992 namen wij tenslotte nog één nieuwe aanvraag in behandeling. Over deze aanvraag hadden wij bij het afsluiten van dit jaarverslag nog geen uitspraak gedaan.

De ontwikkelingen naar aanleiding van eerdere beslissingen en reeds verstrekte kredieten vereisten onze speciale aandacht in een aantal gevallen waarin kredietverplichtingen niet werden nagekomen.

Nader verslag en overige werkzaamheden

In het B-gedeelte van dit verslag wordt in afzonderlijke hoofdstukken uitvoerig ingegaan op onze activiteiten in het afgelopen jaar, die hierboven kort zijn aangegeven. Voor nadere informatie over deze activiteiten zij dan ook verwezen naar de desbetreffende hoofdstukken.

Evenals voorgaande twee jaren, hebben wij ook in dit jaarverslag weer als appendix een overzicht van ontwikkelingen op het gebied van de pers opgenomen. In 'Ten geleide' van ons jaarverslag over 1989 schreven wij, dat het nuttig kan zijn wanneer de ontwikkelingen in de pers in aantallen bladen, hun oplagen en ondernemingen, de redactionele zelfstandigheid, concentratie en marktaandelen van concerns, worden waargenomen en geanalyseerd. In dat jaarverslag zetten wij een eerste stap om lacunes in de informatievoorziening op dit gebied systematisch op te vullen. Het Persinstituut actualiseerde daartoe voor ons hun beschikbare persbarometer en andere gegevens over de pers. Dit resulteerde in een overzicht van gegevens over dagbladen en lokale media.

In het verslagjaar besloten wij het Persinstituut opdracht te geven het persoverzicht uit te breiden en te verdiepen. Het Persinstituut zal in het kader van deze opdracht een computergestuurd informatiesysteem voor het Bedrijfsfonds opzetten. Dit systeem zal echter pas in de loop van 1993 gereed zijn. In dit jaarverslag over 1991 is daarom nog een overzicht opgenomen, dat vergelijkbaar is met de overzichten van voorgaande twee jaren, maar dat dit jaar door omstandigheden slechts gegevens bevat over de dagbladpers en de tijdschriftpers.

In 1991 publiceerden wij tenslotte een informatieve brochure over het Bedrijfsfonds, mede ten behoeve van mogelijke aanvragers.²

² 'Leidraad bij aanvragen', Den Haag, februari 1992. De brochure is verkrijgbaar bij het secretariaat van het Bedrijfsfonds voor de Pers.

Samenstelling van het bestuur en het secretariaat van het Bedrijfsfonds voor de Pers in 1991

In 1991 was het bestuur als volgt samengesteld:

prof. drs J.W. Schoonderbeek, voorzitter
J. Kassies, vice-voorzitter
drs J.B.H.M. Beks
prof. dr J.J. van Cuilenburg
drs H.J.A.M. van Haaren
prof. dr F. Haselhoff
mr W.C.D. Hoogendijk

De leden van het bestuur zijn voor een periode van vijf jaar benoemd bij Koninklijk Besluit. Bij zes van de leden was dit het geval bij KB van 1 maart 1988 (stcrt. 1988, 51). De heer Beks werd in een vacature benoemd bij KB van 6 augustus 1991 (stcrt. 1991, 168). Op grond van de Mediawet is voor de bestuursleden herbenoeming voor één aansluitende periode van vijf jaar mogelijk.

Het secretariaat van het Bedrijfsfonds voor de Pers kende in 1991 de volgende samenstelling:

drs L.H.A. Lichtenberg, secretaris
drs C.W.M. Buijs, plaatsvervangend secretaris
mevr. mr drs W. Vermeulen Naayen, juridisch medewerker
mevr. C.M.M. Wissink, administratief medewerker

De medewerkers van het secretariaat zijn op grond van de Mediawet in dienst van het Bedrijfsfonds voor de Pers. Zij worden benoemd door het bestuur.

Het bestuur van het Bedrijfsfonds voor de Pers.

April 1992.

B. Nadere gegevens

Hoofdstuk I. Compensatieregeling voor Dagbladen

I.1. Inleiding

Na de werking van de Compensatieregeling voor Dagbladen over de jaren 1981, 1982, 1983, 1985, 1986 en 1989 te hebben geëvalueerd³, adviseerden wij de minister van WVC in december 1990 de regeling op enkele punten aan te passen en met vijf jaar te verlengen.

Het verslagjaar 1991 was vervolgens voor ons, voor wat betreft de Compensatieregeling, een relatief 'rustig' jaar vergeleken bij andere jaren. Dit werd veroorzaakt door het feit dat de minister haar besluitvorming over de Compensatieregeling voor Dagbladen over 1990 en volgende jaren, afhankelijk stelde van nader overleg hierover met de Tweede Kamer. In afwachting van dat nader overleg stelde zij een commissie in, de Commissie 'Second opinion Compensatieregeling voor Dagbladen', die zij verzocht een 'second opinion' te geven over de regeling en over onze evaluatie van die regeling.

De Compensatieregeling voor Dagbladen over 1989 konden wij, zoals reeds vermeld in ons jaarverslag over 1990, voorbereiden en uitvoeren in 1990. De afronding van deze regeling kon begin 1991 gebeuren.

In paragraaf 2 van dit hoofdstuk zal in het kort worden aangegeven op welke punten de Compensatieregeling voor Dagbladen over 1989 afweek van de regeling over eerdere jaren.⁴ Deze afwijkingen zijn mede van belang voor de

³ Uitvoering van de regeling vond, op experimentele basis, plaats over de boekjaren 1981, 1982, 1983, 1985, 1986 en 1989. De tussenliggende jaren werden overgeslagen om een tweetal redenen. De eerste reden was onze uitdrukkelijke bedoeling te voorkomen dat de regeling een structureel karakter zou krijgen. De tweede reden was de uitbetaling van de uitkeringen zo dicht mogelijk bij het boekjaar waarop de uitkeringen betrekking hadden, te doen plaatsvinden.

⁴ Zie voor een uitvoerige beschrijving van de voorbereiding en de uitvoering van de Compensatieregeling voor Dagbladen over 1989 het jaarverslag van het Bedrijfsfonds voor de Pers 1990, paragraaf 2.4, pagina 12 e.v.

Compensatieregeling in de toekomst, indien de regeling zal worden voortgezet. Ook de bedragen van de uitkeringen over 1989 zullen in deze paragraaf nogmaals worden opgesomd. In paragraaf 3 van dit hoofdstuk zal nader ingegaan worden op de toekomst van de Compensatieregeling voor Dagbladen. Ons advies hierover van december 1990 aan de minister, alsmede het evaluatierapport van de Commissie 'Second opinion Compensatieregeling voor Dagbladen' en onze reactie op dat rapport zullen in deze paragraaf aan de orde komen.

1.2. Compensatieregeling voor Dagbladen over 1989

1.2.1. Inleiding

Per brief van 29 maart 1990 brachten wij de minister advies uit over de opzet van de Compensatieregeling voor Dagbladen over 1989. Wij adviseerden, om een snelle uitvoering van de regeling mogelijk te maken, de ontvankelijkheidscriteria voor 1986 voor wat betreft de oplage en de verspreidingsdichtheid, eveneens van toepassing te verklaren op de regeling over 1989. Zodoende was niet meer dan een kleine wijziging van het Mediabesluit noodzakelijk.

Wij kozen ervoor de wijzigingen bij de regeling over 1989 zo beperkt mogelijk te houden, in het vooruitzicht van onze definitieve evaluatie van de Compensatieregeling over voorgaande jaren in combinatie met ons advies voor een toekomstige regeling. Hierbij overwogen wij dat de regeling tot dusver in grote lijnen bevredigend gefunctioneerd had. Bovendien wilden wij voorkomen dat door een mogelijk lange termijn van tot stand komen van de regeling, opnieuw een kloof zou ontstaan tussen het boekjaar waarop de regeling betrekking heeft en het boekjaar waarin de uitkeringen op basis van de regeling plaatsvinden.

Wijzigingen in de richtlijnen

In onze brief aan de minister vermeldde wij verder dat wij het voornemen hadden op een drietal punten wijzigingen aan te brengen in de richtlijnen die wij op grond van artikel 55 lid 1 sub a van het Mediabesluit geven voor het berekenen van het exploitatieresultaat. Deze wijzigingen waren bedoeld ter verbetering en ter vereenvoudiging van het functioneren van de regeling. De drie wijzigingen betroffen de wijze waarop het

verlies van een dagblad over 1989 werd berekend. Het ging hierbij om:

- de berekening van de technische vervaardigingskosten; deze werden forfaitair berekend op basis van het papierverbruik in kilogrammen volgens een formule die gebaseerd is op ervaringsgegevens;
- de berekening van de kosten voor huisvesting, algemene leiding en dienstverlening; deze kosten werden op 17% van het totaal van alle andere kosten gesteld, waarbij de incidentele kosten buiten beschouwing bleven;
- de berekening van de redactiekosten; alleen de redactiekosten die specifiek voor het desbetreffende blad gemaakt worden, konden nog in aanmerking komen; deze redactiekosten bestaan uit personele kosten van journalisten en freelancers, contributies aan binnen- en buitenlandse persbureaus, reiskosten en andere direct met de nieuwsgaring verbonden kosten. Huisvestingskosten, computerkosten, kosten van andere faciliteiten en het aandeel in de kosten van andere redacties binnen het concern waarvan men de kopij kan gebruiken, bleven buiten beschouwing.

De drie genoemde wijzigingen vloeiden voort uit een aantal overwegingen.

In de eerste plaats kon worden vastgesteld dat verreweg de meeste dagbladen waarvoor tot dusver een aanvraag voor de Compensatieregeling over eerdere jaren was ingediend, binnen concernverband in combinatie met andere dagbladen worden uitgegeven. Ons was gebleken dat ondernemingen die meerdere dagbladen uitgeven bij de beoordeling van de continuïteitsperspectieven van een dagblad, voornamelijk letten op de bruto-bijdrage van een blad aan het concern. Dit is de bijdrage die, na bestrijding van de variabele kosten, overblijft ter dekking van de vaste kosten. Resultatenberekeningen op basis van de integrale kostprijs, waarvan tot dusver bij de Compensatieregeling is uitgegaan, bleken slechts een beperkte rol te spelen.

Bovendien hadden wij geconstateerd dat de ingewikkeldheid en bewerkelijkheid van de regeling vooral verband hield met het feit dat de eigen methodiek van de uitgevers omgezet moest worden in de methodiek van de richtlijnen van de Compensatieregeling. Om deze reden besloten wij bij de resultatenbepaling per blad de technische vervaardigingskosten en de kosten voor

huisvesting, algemene leiding en dienstverlening op vereenvoudigde, forfaitaire wijze te bepalen.

De wijziging in de berekening van de redactiekosten tenslotte vloeide eveneens voort uit bovengenoemde overwegingen. De toerekening van gemeenschappelijke redactiekosten was in de regeling over 1989 vervallen. Slechts kosten van de eigen redactie van een blad kwamen voor de regeling in aanmerking.

1.2.2. Definitieve uitkeringen over 1989

In februari 1991 konden wij overgaan tot uitbetaling van de definitieve uitkeringen ingevolge de Compensatieregeling voor Dagbladen over 1989.⁵ Het totaalbedrag aan uitkeringen bedroeg ook over dit jaar weer f 15 miljoen. Dit bedrag werd als volgt onder de 12 aanvragers verdeeld:

Arnhemse Courant	: f	943.420
Dagblad van Almere	: f	117.768
Het Binnenhof	: f	1.307.641
Goudsche Courant	: f	217.500
Leidse Courant	: f	496.633
Nieuwe Noordhollandse Courant	: f	336.610
De Courant Nieuws van de Dag	: f	2.051.453
Het Parool	: f	2.269.549
Rotterdams Nieuwsblad	: f	1.900.568
Trouw	: f	3.194.743
Het Vrije Volk	: f	1.782.406
Winschoter Courant	: f	381.709
Totaal	: f	15.000.000

Met de uitbetaling van de Compensatie-uitkeringen in februari 1991, werd de regeling over 1989 afgerond.

⁵ Gepubliceerd in de Staatscourant van 11 februari 1991, nr 29.

1.3. Compensatieregeling voor Dagbladen in de toekomst

1.3.1. Advies toekomstige Compensatieregeling voor Dagbladen

Inleiding

Met het oog op de discussie van de minister van WVC met de Tweede Kamer over de toekomst van de Compensatieregeling voor Dagbladen, brachten wij op 21 december 1990 hierover aan de minister advies uit.

Wij adviseerden de minister in ons advies om de Compensatieregeling voort te zetten. Wij gaven bovendien nadere aanbevelingen over de toekomstige opzet van de Compensatieregeling voor Dagbladen, een regeling die fungeert als basis voor uitkeringen aan dagbladen die door hun oplage en geografische verspreiding een ongunstige positie op de advertentiemarkt innemen en daardoor verlies lijden.

Ter voorbereiding op ons advies voerden wij ook overleg met een delegatie van het NDP-bestuur.

Reeds in ons eerdere advies van februari 1989 over de evaluatie van de regeling, stelden wij vast dat de Compensatieregeling een belangrijk instrument is gebleken voor het in stand houden van de pluriformiteit in de dagbladpers. Gegeven die betekenis raadden wij aan de regeling, in verbeterde en vereenvoudigde vorm, voor vijf jaar voort te zetten. Wij meenden echter dat de regeling flexibeler gemaakt zou moeten worden, vanwege het feit dat omstandigheden in de pers snel veranderen. Bijstellingen zouden gemakkelijker tussentijds kunnen worden gedaan met een flexibele regeling.

In ons nieuwe advies van december 1990 bevestigden wij onze aanbevelingen uit het eerdere advies. Wij pleitten ervoor de gericht-generieke opzet van de regeling te handhaven. Dit betekent dat de regeling compensatie zal kunnen blijven bieden aan dagbladen die overwegend door dezelfde factoren in een verlieslijdende positie verkeren. Door onderzoek is namelijk onze eerdere conclusie bevestigd dat de factoren oplage in combinatie met geografische verspreiding belangrijke en structurele oorzaken van verliezen of winsten van dagbladen zijn. Dit houdt in dat de regeling niet de feitelijk geleden verliezen compenseert, maar alleen dat deel van de verliezen dat samenhangt met de relatieve handicaps van oplage en verspreidingsdichtheid.

Behalve het handhaven van de twee bestaande factoren oplage en verspreidingsdichtheid, adviseerden wij in de toekomst ook rekening te houden met het concerndraagvlak. Bij de exploitatie van dagbladen in concernverband treden namelijk schaalvoordelen op. Gevolg hiervan zal zijn dat bij het berekenen van de grootte van het verlies – op welk bedrag de uiteindelijke uitkering is gebaseerd – in sterkere mate dan voorheen alleen kosten in aanmerking mogen worden genomen die specifiek gemaakt worden voor het dagblad waarvoor de aanvraag wordt ingediend. Kosten die mede voor het blad gemaakt worden, maar die in feite nauw samenhangen met het hele concern, zullen bij de bepaling van de uitkering in mindere mate een rol spelen.

Om de grote lijnen van de nieuwe regeling aan te geven, formuleerden wij naast de drie bovengenoemde grondslagen van de regeling, een aantal algemene uitgangspunten. Deze uitgangspunten zijn:

- dat bij de uitvoering vereenvoudigingen moeten worden toegepast;
- dat de uitvoering belangrijk moet worden versneld;
- dat de regeling gericht moet blijven op bladen die in ieder geval een bepaald minimum aan redactionele eigenheid en lezersdraagvlak hebben;

Op basis van deze grondslagen en uitgangspunten bevat ons advies een aantal concrete aanbevelingen voor de opzet van de toekomstige regeling.

Aanbevelingen

Wij adviseerden onder andere in de richtlijnen voor de berekening van het exploitatieresultaat in sterkere mate dan voorheen rekening te houden met het concerndraagvlak. Eén aanpassing in de richtlijnen was erop gericht de kosten van redactionele eigenheid van invloed te laten zijn op de hoogte van de uitkering. Hiertoe zouden naar onze mening alleen de specifiek voor het desbetreffende blad gemaakte redactiekosten in de berekening meegenomen moeten worden. De redactionele zelfstandigheid van dagbladen zou verder tot uitdrukking kunnen komen in een gewijzigde toelatingseis om voor de regeling in aanmerking te komen. Vereist zou namelijk worden, dat de kosten die ten behoeve van de eigen redactie worden gemaakt, tenminste 20% van de lezersopbrengsten bedragen. De 'eigenheid' van de bladen zou op deze manier benadrukt

kunnen worden, aangezien door het nieuwe criterium aan die 'eigenheid' als het ware een minimumdrempel wordt gesteld. Verder stelden wij voor om een criterium voor het lezersdraagvlak in te voeren. Het doel van dit nieuwe criterium zou zijn om een maatstaf te hebben waarmee bepaald wordt of de vastgestelde uitkering en de lezersopbrengsten nog wel in een redelijke verhouding tot elkaar staan. Het voorstel was om als grens vast te stellen dat de Compensatie-uitkering maximaal een vijfde deel van de lezersopbrengsten zal kunnen bedragen. Wij adviseerden de minister het nu nog in de Compensatieregeling vereiste project dat bladen die een uitkering ontvangen, moeten indienen en waarmee plannen moeten worden gepresenteerd voor verbetering van de exploitatie, te laten vervallen. Gebleken was namelijk dat dergelijke projecten vanzelfsprekend zijn voor bladen die verlies lijden. In de ondernemingsgewijze productie wordt bij een verlieslijdende exploitatie per definitie gestreefd naar het terugdringen van dat verlies. De voorwaarde van een project bleek overigens ook niet in alle opzichten doelmatig, omdat de tot dusver bij de aanvragen gepresenteerde projecten betrekkelijk los stonden van de regeling, zowel qua oorsprong als qua financiering. Bovendien waren er tot dusver nog steeds geen redelijk gefundeerde criteria beschikbaar voor het meten van de resultaten van de projecten. Tot besluit van ons advies gaven wij aan op welke punten het Mediabesluit, waarin de Compensatieregeling voor een deel geregeld is, ons inziens gewijzigd zou moeten worden om de genoemde veranderingen in de regeling door te kunnen voeren.

1.3.2. Ontwikkelingen in 1991 en begin 1992

De Compensatieregeling is tot dusver op experimentele basis uitgevoerd over zes jaren.⁶ In die jaren werd een bedrag van circa f 90 miljoen uitgekeerd (circa f 15 miljoen per jaar dat de regeling werd uitgevoerd) aan in totaal 16 dagbladtitels. Alvorens over te gaan tot verlenging van de regeling, besloot de minister hierover in overleg te treden met de Tweede Kamer. Zij schortte de regeling over 1990 om deze reden tot nader order op. Ten behoeve van haar discussie met de Tweede Kamer over de toekomst van de Compensatieregeling, stelde de minister de

⁶ Zie de eerste voetnoot van dit hoofdstuk.

Commissie 'Second opinion Compensatieregeling voor Dagbladen' in, die tot taak kreeg een second opinion te geven over het functioneren van de regeling over de afgelopen jaren. Deze commissie bestond uit prof. dr P.B. Boorsma, prof. dr H.W. de Jong en drs J.H. Simons. In januari 1992 bracht de commissie rapport uit over haar bevindingen. Een samenvatting van dit rapport wordt gegeven in paragraaf 1.3.3 van dit verslag. In december 1991 maakten wij de minister er per brief op attent dat het feit dat besluitvorming over de Compensatieregeling op zich laat wachten, nadelige gevolgen heeft voor een aantal dagbladen. De exploitatie van een aantal dagbladen bleek, als gevolg van het uitblijven van een uitkering op basis van de Compensatieregeling, ernstige financieel-economische problemen te ervaren. Wij wezen erop dat dit grote risico's meebrengt voor het redactioneel zelfstandig voortbestaan van deze bladen. Wij drongen bij de minister daarom aan op spoedige besluitvorming. Op 23 maart 1992 reageerden wij in een brief aan de minister van WVC op het advies van de Commissie 'Second opinion Compensatieregeling voor Dagbladen'.

1.3.3. Rapport Commissie 'Second opinion Compensatieregeling voor Dagbladen'

Taakstelling van de commissie

De minister legde de commissie de volgende vragen voor:

- a. 1. Heeft de regeling conform de bedoeling gewerkt, met andere woorden, hebben concerns verlieslijdende dagbladen in stand gehouden dankzij de regeling?
2. Is continuering van de regeling in enigerlei vorm zinvol?
- b. 1. Zo ja, is het mogelijk de regeling te verbeteren teneinde (nog) beter aan de intenties te voldoen?
2. Kan de doelmatigheid vergroot worden?
3. Wat is in dit verband uw oordeel over de wijzigingen in de regeling, welke het Bedrijfsfondsbestuur in zijn advies zelf heeft voorgesteld?
- c. 1. Zo nee, op welke wijze kan anderszins vorm gegeven worden aan de doelstelling van de regeling: instandhouding van (verlieslijdende) dagbladen ter bescherming van de pluriformiteit in de dagbladpers?

Bevindingen van de commissie

De commissie stelde in het kader van haar opdracht twee lijsten op, waarin in willekeurige volgorde respectievelijk de argumenten van de commissie pro en contra het behoud van de regeling werden opgesomd. Deze argumenten werden door de drie commissieleden verschillend beoordeeld, waardoor de commissie als geheel niet tot een eensluidend advies kwam.

Antwoorden van de commissie op de gestelde vragen

Voor wat betreft de vraag of continuering van de regeling in enigerlei vorm zinvol zou zijn, concludeerde de commissie dat, gezien de complexiteit van de materie waarop de regeling betrekking heeft, deze vraag niet met een eenvoudig ja of nee te beantwoorden is. De meningen van de commissie over het antwoord op deze vraag liepen uiteen. De heren Boorsma en De Jong meenden dat deze vraag eigenlijk met nee beantwoord moet worden. Zij baseerden dit op hun overtuiging dat de regeling het risico van een conserverende werking inhoudt, de regeling onjuiste ondernemingsbeslissingen kan honoreren en dat de regeling voor wat betreft steun aan verlieslijdende bladen van een winstgevend concern tot ondoorzichtigheden en anomalieën kan leiden.

De heer Simons meende dat de vraag met ja beantwoord kan worden. Hij onderschreef het standpunt van ons bestuur dat de Compensatieregeling een belangrijk instrument gebleken is voor het in stand houden van de pluriformiteit in de dagbladpers. Hij wees er daarbij op dat de regeling nagenoeg de enig overgebleven faciliteit is, waarmee de overheid aan haar zorgplicht voor een pluriforme pers gestalte geeft.

De commissie stelde voorts dat verbetering van de regeling, gezien de wijze waarop het Bedrijfsfonds deze uitvoert, overgelaten moet worden aan het fonds.

Ook gaf de commissie te kennen dat het Bedrijfsfonds tot op heden een hoge doelmatigheid bereikt heeft in de uitvoering van de regeling binnen het daartoe gestelde kader.

Naar de mening van de heren Boorsma en Simons zou elk jaar een bedrag van f 15 miljoen ter beschikking gesteld moeten worden aan het Bedrijfsfonds (uit de algemene middelen danwel uit de STER-inkomsten). Volgens Boorsma zou dit bedrag ter ondersteuning van de pers naar inzicht van het Bedrijfsfonds kunnen worden besteed, volgens Simons zou dit bedrag ten behoeve van de Compensatieregeling (in bijgestelde vorm,

volgens de voorstellen van het fonds) moeten worden aangewend.

De commissie pleit er verder unaniem voor om meer geld uit te trekken voor nieuwe initiatieven en innovatie betreffende nieuwsvoorziening en opinievorming door de geschreven pers. Daarbij zouden ook nieuwe week- en maandbladen betrokken moeten worden. In de aanloopfase, als er slechts een beperkt advertentiedraagvlak is, zouden deze nieuwe bladen, incidenteel, relatief meer steun kunnen ontvangen, aldus de commissie. Tenslotte sprak de commissie zich, deels unaniem, deels op meer persoonlijke titel, uit over andere mogelijke alternatieven voor de regeling.

De heren De Jong en Boorsma voegden tenslotte bij het rapport een bijlage, waarin zij de achtergronden van hun opvattingen en conclusies schetsen.

1.3.4. Vooruitzichten voor 1992

Inmiddels hebben wij, onder andere naar aanleiding van het rapport van de Commissie 'Second opinion Compensatieregeling voor Dagbladen', op 27 januari jl. een gesprek gevoerd met de minister van WVC. In dit gesprek werd afgesproken dat over deze kwestie nog nader overleg zal plaatsvinden tussen het Bedrijfsfonds en de minister, alvorens de minister hierover met de Tweede Kamer in discussie zal treden. Per brief van 23 maart 1992 zonden wij de minister onze schriftelijke reactie op het rapport van de Commissie 'Second opinion Compensatieregeling voor Dagbladen'. In ons volgende jaarverslag zullen wij nader ingaan op de inhoud van onze reactie.

Hoofdstuk 2. Steunverlening aan afzonderlijke persorganen

2.1. Inleiding

Vanaf 1 januari 1988, toen de Mediawet in werking trad, kan het Bedrijfsfonds voor de Pers financiële steun verlenen aan zowel dag-, week- als maandbladen. Niet al deze bladen kunnen echter een beroep doen op de steun. De wet geeft, naast enkele meer formele eisen, namelijk een begrenzing aan de werkingssfeer naar soorten bladen. Deze begrenzing is verwoord in artikel 129 lid 2 onderdeel b van de Mediawet. Hierin staat dat het Bedrijfsfonds uitsluitend financiële steun kan verlenen ten behoeve van persorganen die in belangrijke mate nieuws, analyse, commentaar en achtergrondinformatie bevatten over een gevarieerd deel van de maatschappelijke actualiteit, mede gericht op politieke meningsvorming.

De werkingssfeer van het Bedrijfsfonds is in ons bestuur een blijvend onderwerp van gesprek, zowel naar aanleiding van concrete aanvragen alsook in zijn algemeenheid. Ons bestuur tracht op deze wijze te komen tot een zekere invulling van de beleidsvrijheid die de wet ons geeft.

Steun kan tot op heden alleen verleend worden aan bestaande persorganen en aan nieuwe dagbladen (artikel 130 lid 3 Mediawet) die bovendien binnen de werkingssfeer vallen. Wij hebben de minister echter reeds in 1990 geadviseerd ook nieuw op te richten persorganen met een wekelijkse en een maandelijks verschijningsfrequentie die binnen de werkingssfeer vallen, voor steun in aanmerking te laten komen.⁷

2.2. Aanvragen

In het verslagjaar hebben wij ons, zoals reeds vermeld in het A-gedeelte van dit verslag, beziggehouden met in totaal negentien aanvragen.

Het feit dat de werkingssfeer begrensd is, heeft er in 1991 toe geleid dat wij tien aanvragers hebben moeten meedelen dat zij niet voor steun in aanmerking konden komen. Zes van deze aanvragers trokken op grond hiervan hun aanvragen in. De vier

⁷ Zie voor dit advies van 13 september 1990 paragraaf 5.6 van het jaarverslag van het Bedrijfsfonds voor de Pers over 1990.

andere aanvragen werden gehandhaafd en definitief afgewezen. Zes aanvragen werden in het verslagjaar 1991, al dan niet gedeeltelijk, toegewezen. Twee van deze aanvragen betroffen het verzoek om een bijdrage voor onderzoek.⁸ De vier andere aanvragen werden toegewezen ten behoeve van de exploitatie van een blad. In het begin van 1992 namen wij een positieve beslissing over twee reeds in 1991 bij ons ingediende aanvragen van bladen. Over één in 1991 ontvangen aanvraag hadden wij ons bij het schrijven van dit jaarverslag nog niet uitgesproken.

2.2.1. De Krant op Zondag

Aanvraag

In de eerste helft van 1991 behandelden wij de aanvraag van De Krant op Zondag. De Krant op Zondag is een sinds 14 oktober 1990 verschijnende krant, die één keer per week, op zondag, uitkomt. Het blad wordt uitgegeven door De Krant op Zondag B.V. De aanvraag betrof een verzoek om individuele financiële steun. De steun was bedoeld om het beleidsplan 1991 voor De Krant op Zondag uit te kunnen voeren.

Beslissing

Hoewel De Krant op Zondag pas korte tijd op de markt was ten tijde van de aanvraag, besloten wij de krant, alle argumenten tegen elkaar afwegend, te beschouwen als een bestaand persorgaan in de zin van de Mediawet. Eveneens vanwege het feit dat het blad nog maar zo kort verscheen, lieten wij allereerst marktonderzoek doen naar de groeimogelijkheden van het blad, om een beter inzicht in de aanvraag te verkrijgen. Dit onderzoek werd voor ons uitgevoerd door Centrum voor Marketing Analyses in Amsterdam. Verder besloten wij nog een financieel economisch onderzoek naar de bestaansmogelijkheden van De Krant op Zondag te laten verrichten door de Nationale Investeringsbank. Tenslotte hadden wij nog een gesprek met De Krant op Zondag over de aanvraag. Alles overwegende besloten wij de aanvraag van De Krant op Zondag gedeeltelijk toe te wijzen. De steun werd, onder bepaalde voorwaarden, verleend in de vorm van een krediet ter

⁸ Zie voor de behandeling van deze twee aanvragen hoofdstuk 3, de paragrafen 2 en 3.

waarde van maximaal f 4.000.000,—, met een rentevoet van 9% en een looptijd van zeven jaar. De feitelijke hoogte van het krediet zou afhankelijk zijn van de mate waarin door de aandeelhouders van De Krant op Zondag aanvullend risicodragend vermogen ter beschikking gesteld zou worden. Wij baseerden ons besluit op artikel 130 lid 1 van de Mediawet. Dit artikel biedt de mogelijkheid persorganen individuele steun te verlenen indien de continuïteit van het desbetreffende persorgaan in gevaar is en de noodzakelijke steun niet of niet afdoende op andere wijze kan worden verkregen.⁹ De Krant op Zondag liet ons weten het krediet onder de gestelde voorwaarden te accepteren. Inmiddels is het gehele bedrag van f 4.000.000,— aan De Krant op Zondag uitgekeerd. Enige tijd later liet De Krant op Zondag ons weten erin geslaagd te zijn nog aanmerkelijk verdergaande financiering door derden te realiseren. Conform de voorwaarden van onze kredietovereenkomst met De Krant op Zondag, vroeg het blad onze toestemming voor deze transactie. Wij besloten hiermee akkoord te gaan onder de voorwaarde dat zou worden vastgesteld dat de extra financiering paste binnen de voorwaarden van onze kredietovereenkomst.

2.2.2. Spiegel Historiael

Aanvraag

In maart 1991 diende NV SDU bij ons een aanvraag om financiële steun in ten behoeve van het blad Spiegel Historiael, een maandblad voor geschiedenis en archeologie. Spiegel Historiael wilde ter verbetering van het exploitatie-resultaat, een intensieve en gerichte promotiecampagne voeren in de vorm van direct-mailing, ondersteund door een reclamecampagne in dag- en maandbladen en tele-marketing.

Beslissing

In juni van het verslagjaar lieten wij Spiegel Historiael weten dat wij besloten hadden de aanvraag niet in te willigen. Naar onze mening voldoet het blad niet aan de criteria van de werkingssfeer van het Bedrijfsfonds zoals die zijn omschreven in artikel 129 lid 2 sub b van de Mediawet. Op grond van dit artikel moeten

⁹ Zie Staatscourant d.d. 12 juli 1991, nr 133.

persorganen onder meer voldoen aan het vereiste dat de redactionele ruimte van het blad in belangrijke mate nieuws en nieuwsbespiegeling over een gevarieerd deel van de maatschappelijke actualiteit dient te bevatten. Naar de mening van het bestuur bevat Spiegel Historiael slechts voor een klein deel artikelen die betrekking hebben op de maatschappelijke actualiteit. Bovendien bestaat het nieuws dat het blad bevat grotendeels uit aankondigingen van gebeurtenissen en verwijzingen naar recent verschenen publikaties. Dit nieuws voldoet daarmee niet aan een ander vereiste in artikel 129, namelijk dat het nieuws in het belang moet zijn van politieke meningsvorming. De aanvraag werd om bovenstaande redenen afgewezen.¹⁰

2.2.3. Primeur

Aanvraag

In juni 1991 ontvingen wij een aanvraag van B.V. Weekbladpers ten behoeve van Primeur. Primeur is een sinds oktober 1990 bestaand weekblad, in de vorm van een krant, voor jongeren. Aangezien de abonneegroei in de aanlooperperiode van Primeur minder snel verliep dan voorzien, wilde het blad extra promotiecampagnes voeren om voor Primeur een rendabele exploitatie te bereiken. Ter ondersteuning van die campagnes werd ons verzocht om een bijdrage.

Beslissing

In september 1991 besloten wij de aanvraag van Primeur niet in te willigen. Ons besluit was gestoeld op de vaststelling dat de aanvraag niet voldeed aan het eerste lid van artikel 130 van de Mediawet, dat onder meer stelt dat financiële steun vanuit het Bedrijfsfonds mogelijk is indien de benodigde financiële steun niet of niet afdoende op andere wijze kan worden verkregen. Noch de door B.V. Weekbladpers aan ons voorgelegde jaarcijfers, noch de door ons gevraagde aanvullende informatie, maakten voor ons aannemelijk dat de gevraagde financiering vanuit het Bedrijfsfonds noodzakelijk was. Wij wezen daarom de aanvraag af.¹¹ B.V. Weekbladpers ging vervolgens tegen ons besluit in beroep bij

¹⁰ Zie Staatscourant d.d. 26 juni 1991, nr 121.

¹¹ Gepubliceerd in de Staatscourant van 11 september 1991, nr 176.

de afdeling Rechtspraak van de Raad van State en verzocht de voorzitter van de afdeling Rechtspraak tevens een voorlopige voorziening te treffen. Het verzoek om een voorlopige voorziening werd op 24 september 1991 behandeld. Het verzoek van B.V. Weekbladpers werd door de voorzitter van de afdeling Rechtspraak afgewezen (zie verder onder 2.3: Arob-beroep).

Kamervragen

Half november werden in de Tweede Kamer door twee leden van de fractie van Groen Links vragen gesteld aan de minister naar aanleiding van de beslissing van het Bedrijfsfonds met betrekking tot Primeur. Gevraagd werd onder andere of de minister bereid zou zijn te zoeken naar mogelijkheden om Primeur te steunen. De minister antwoordde dat steunverlening aan persorganen uitsluitend plaatsvindt via het Bedrijfsfonds voor de Pers en dat zij bovendien van mening was dat de afwijzing van de aanvraag door het Bedrijfsfonds was geschied conform de daarvoor geldende wettelijke bepalingen.

Nieuwe aanvraag

In november 1991 ontvingen wij een nieuwe aanvraag van B.V. Weekbladpers voor Primeur. In deze aanvraag werd een klemmend beroep op ons gedaan de situatie van Primeur nogmaals te bezien.

Beslissing op tweede aanvraag

Een naar aanleiding van deze aanvraag door ons gevoerd gesprek met Primeur bracht enkele belangrijke wijzigingen in de omstandigheden aan het licht.

In de eerste plaats bleek B.V. Weekbladpers bereid om de eigen financiële bijdrage aan de exploitatie en de reorganisatie van Primeur aanzienlijk te verhogen. Daarnaast bleek uit de verstrekte gegevens dat de betaalde oplage van Primeur zich de laatste maanden positief had ontwikkeld, wat erop wees dat er reële kansen waren voor uitbreiding van die oplage.

Op grond van bovenstaande redenen besloten wij, onder andere onder de voorwaarde dat B.V. Weekbladpers inderdaad ook zelf een aanzienlijk bedrag ten behoeve van de exploitatie van Primeur zou investeren, op grond van artikel 130 lid 4 van de Mediawet een subsidie te verstrekken van f 500.000,—.¹²

¹² Gepubliceerd in de Staatscourant van 17 februari 1992, nr 33.

B.V. Weekbladpers trok naar aanleiding van onze beslissing tot steunverlening het bovengenoemde Arob-beroep in.

2.2.4. De Vrije

Aanvraag

In augustus van het verslagjaar kregen wij een aanvraag van het maandblad De Vrije. De Vrije is een sinds 1898 bestaand tijdschrift dat indertijd is opgericht door F. Domela Nieuwenhuis.

In de aanvraag werd gevraagd om steun in de vorm van een uitkering voor een eenmalige grootscheepse reorganisatie. Het bedrag was gedeeltelijk bedoeld voor herstructurering van het blad zelf en gedeeltelijk om de redactie van een aantal professionele medewerkers te voorzien.

Beslissing

De aanvraag leidde ertoe dat wij in december 1991 besloten De Vrije op grond van artikel 130 lid 4 van de Mediawet een uitkering van f 100.000,— te verstrekken voor een eenmalige reorganisatie.¹³ Met deze subsidie wilden wij De Vrije in staat stellen door middel van de uitvoering van een aantal reorganisatiemaatregelen in 1992, aan te tonen dat een substantiële groei van de betaalde oplage van De Vrije tot de mogelijkheden behoort.

2.2.5. Maandblad 'O'

Aanvraag

In oktober 1991 diende Verenigde Media Bedrijven bij ons een aanvraag in ten behoeve van het maandblad O. O was een sinds september 1989 verschijnend maandblad. Ten tijde van het schrijven van dit jaarverslag is het blad opgehouden te bestaan. In de aanvraag werd ons om een krediet gevraagd. Dit krediet wilde het blad gebruiken om zich duidelijker te profileren als opinieblad. Hiertoe zou een project worden uitgevoerd dat O qua uiterlijk zou veranderen en dat voorzag in een extra promotiecampagne in 1992.

¹³ Gepubliceerd in de Staatscourant van 6 januari 1992, nr 3.

Beslissing

In januari 1992 besloten wij de aanvraag van O definitief af te wijzen. Op dat moment verscheen het blad echter al niet meer. Naar aanleiding van ons voorgenomen afwijzende besluit, dat wij reeds in november aan O kenbaar hadden gemaakt, had Verenigde Media Bedrijven reeds besloten met de exploitatie van het blad te stoppen.

Ons besluit om O niet financieel te steunen was gebaseerd op het feit dat wij meenden dat het blad niet voldeed aan de criteria van de werkingssfeer van het Bedrijfsfonds zoals geformuleerd in artikel 129 lid 2 sub b van de Mediawet. O bevatte in de eerste plaats slechts in zeer geringe mate nieuws, in de zin waarin dit in genoemd artikel wordt vereist. Bovendien kon O niet voldoen aan het in het artikel genoemde variatiecriterium.

Om bovengenoemde redenen wezen wij de aanvraag af.¹⁴

2.2.6. Bolswards Nieuwsblad

Aanvraag

In september 1991 ontvingen wij een aanvraag om financiële steun van Drukkerij/Uitgeverij Hoekstra B.V. ten behoeve van het Bolswards Nieuwsblad. Het Bolswards Nieuwsblad is een blad dat eenmaal per week verschijnt.

Hoekstra B.V. vroeg ons in de aanvraag om een bijdrage, bedoeld om van het Bolswards Nieuwsblad – dat sinds enkele jaren niet meer als betaald nieuwsblad verscheen, maar als onbetaald huis-aan-huisblad – weer een betaald nieuwsblad met aanvullende dekking te maken. Het geld zou worden bestemd voor de abonnementencampagne, aldus de aanvraag.

Beslissing

Wij besloten in december 1991 de aanvraag van Hoekstra B.V. in te willigen. Ons besluit om ten behoeve van het Bolswards Nieuwsblad een uitkering van f 73.000,- te verstrekken, baseerden wij op artikel 130 lid 4 van de Mediawet, dat ons de mogelijkheid biedt ten behoeve van een eenmalige reorganisatie van een persorgaan financiële steun in de vorm van een uitkering te verstrekken. Wij overwogen hierbij dat het Bolswards Nieuwsblad, hoewel tot voor kort geëxploiteerd als gratis

¹⁴ Zie Staatscourant d.d. 20 januari 1992, nr 13.

verspreid huis-aan-huisblad, in het verleden reeds als betaald nieuwsblad uitgegeven geweest is, en naar zijn aard steeds een nieuwsblad is gebleven.¹⁵

2.2.7. Nederlands Dagblad

Inleiding

In ons jaarverslag over 1990 vermeldde wij dat wij een aanvraag van Nedag Beheer B.V. om een financiële bijdrage ten behoeve van een reorganisatie-onderzoek bij het Nederlands Dagblad inwilligden. Wij besloten tweederde deel van de kosten van het onderzoek bij te dragen. Het maximum van onze bijdrage stelden wij op f 100.000,—. Het bedrag zou in tranches worden uitbetaald.¹⁶

In 1991 keerden wij Nedag Beheer B.V. in het kader van bovenstaande toezegging in twee tranches een totaalbedrag uit van circa f 85.000,—.

Aanvraag

Begin november 1991 ontvingen wij van Nedag Beheer B.V., in vervolg op het inmiddels uitgevoerde reorganisatie-onderzoek, een aanvraag om financiële steun ten behoeve van een eenmalige reorganisatie bij het Nederlands Dagblad. Verzocht werd om een bijdrage om te komen tot een oplagegroei, waardoor het Nederlands Dagblad ook op langere termijn als zelfstandige krant zou kunnen blijven verschijnen.

Beslissing

In januari 1992 besloten wij om de aanvraag van Nedag in te willigen en op grond daarvan een uitkering van f 2.500.000,— te verstrekken. Dit bedrag zal over een periode van twee jaren in vijf tranches worden uitgekeerd.

Ons besluit was gebaseerd op artikel 130 lid 4 van de Mediawet, dat ons de mogelijkheid biedt ten behoeve van een eenmalige reorganisatie van een persorgaan financiële steun in de vorm van een uitkering te verstrekken.¹⁷

¹⁵ Zie Staatscourant d.d. 31 december 1991, nr 253.

¹⁶ Zie jaarverslag 1990, paragraaf 4.2, pagina 22/23.

¹⁷ Gepubliceerd in de Staatscourant van 31 januari 1992, nr 22.

Begin 1992 betaalden wij de eerste tranche van f 500.000,— aan Nedag uit.

2.3. Arob-beroep

2.3.1. Inleiding

Sinds het in werking treden van de Mediawet per 1 januari 1988 functioneert ons fonds als een zelfstandig bestuursorgaan. Sinds die datum is het dan ook niet langer de minister van WVC die de uiteindelijke beslissingen neemt over aanvragen tot individuele financiële steun aan persorganen, na daarover door ons geadviseerd te zijn. Als bestuur van het Bedrijfsfonds hebben wij nu op grond van de Mediawet de bevoegdheid zelfstandig beslissingen te nemen over aanvragen om financiële steun. Deze zelfstandige beslissingsbevoegdheid heeft tot gevolg dat tegen onze beslissingen over steunverlening beroep aangetekend kan worden op grond van de Wet Administratieve rechtspraak overheidsbeschikkingen (de Arob-wet) bij de afdeling Rechtspraak van de Raad van State. In het verslagjaar ging op het gebied van de individuele financiële steunverlening één blad in beroep tegen een negatief besluit van ons.

2.3.2. Primeur

Naar aanleiding van onze afwijzing van de eerste aanvraag van de jongerenkrant Primeur (zie paragraaf 2.2.3), ging B.V. Weekbladpers in beroep bij de afdeling Rechtspraak van de Raad van State en verzocht tevens de voorzitter van de afdeling een voorlopige voorziening te treffen. Bij de behandeling van het verzoek om een voorlopige voorziening werd door Weekbladpers gesteld dat spoedig een beslissing genomen moest worden over het al dan niet voortzetten van Primeur en in verband daarmee over het eventueel verlengen van de arbeidsovereenkomst van bij het blad betrokken redacteuren. De zitting naar aanleiding van het verzoek om een voorlopige voorziening diende op 24 september 1991. In zijn uitspraak overwoog de voorzitter van de afdeling Rechtspraak het volgende: 'Ons is niet overtuigend aangetoond dat de gevraagde steunverlening onmisbaar zou zijn voor de continuering van de exploitatie van "Primeur". Naar ons oordeel kan dan ook niet

worden gesteld dat verweerder zich niet in redelijkheid op het standpunt heeft kunnen stellen dat in het onderhavige geval niet is voldaan aan de voorwaarde dat de noodzakelijke steun niet of niet afdoende op andere wijze kan worden verkregen.

(...) Gelet op het vorenstaande zien wij geen grond voor de opvatting dat verweerder niet in redelijkheid de gevraagde voorziening heeft kunnen weigeren.'

De voorzitter van de afdeling Rechtspraak wees op grond van het bovenstaande het verzoek van Weekbladpers af.

Het bij de afdeling Rechtspraak door Weekbladpers ingestelde beroep tegen onze beslissing op de eerste aanvraag werd ingetrokken nadat ons bestuur positief had besloten op een tweede aanvraag van Primeur. (Zie paragraaf 2.2.3).

2.4. Ontwikkelingen naar aanleiding van eerdere beslissingen en reeds verstrekte kredieten

2.4.1. Inleiding

Bij steunverlening in de vorm van een krediet, treedt de Nationale Investeringsbank voor ons op als kredietbeheerder.

Deze bank verstrekt de kredieten namens ons en voor onze rekening. De Nationale Investeringsbank brengt ook rapport aan ons uit over de financieel-economische stand van zaken bij de kredietnemers. Mede aan de hand van deze rapporten, beraden wij ons over eventueel te nemen stappen indien zich problemen op dit gebied voordoen.

Bij zeven bladen die een lopend krediet bij het Bedrijfsfonds hebben, vonden in 1991 ontwikkelingen plaats die onze aandacht vroegen.

2.4.2. Haagse Post

Inleiding

In ons jaarverslag over 1991 schreven wij terug te zullen komen op nadere ontwikkelingen rondom ons overleg met de Haagse Post over het uit 1985 daterende krediet ten behoeve van het voormalige weekblad de Haagse Post.¹⁸ Het doel van dit overleg was te komen tot een aanpassing van de kredietvoorwaarden.

¹⁸ Zie jaarverslag Bedrijfsfonds voor de Pers 1990, paragraaf 3.4.4.

Deze aanpassing was noodzakelijk geworden nadat in september 1990 de Haagse Post samen met het weekblad De Tijd was opgegaan in een nieuwe weekblad genaamd HP/De Tijd.

Nieuwe ontwikkelingen

In april 1991 kwamen wij na langdurige onderhandelingen met de Haagse Post in een bespreking overeen dat het Bedrijfsfondskrediet uit 1985 omgezet zou worden in een royalty-overeenkomst, waarbij het Bedrijfsfonds gedurende een tiental jaren een bepaald percentage zou ontvangen van de omzet van HP/De Tijd, alsmede een op voorhand vastgesteld bedrag. Het maximum van het in totaal aan het Bedrijfsfonds te betalen bedrag werd bepaald aan de hand van het nog uitstaande krediet. De eerste van de jaarlijkse royalty-betalingen zou plaatsvinden voor 1 maart 1992.

Hoewel bovenstaande afspraken, zoals vermeld, reeds in april 1991 werden gemaakt, werden deze in het verslagjaar nog niet geformaliseerd. Bij het verschijnen van dit jaarverslag was deze formalisering vrijwel voltooid. De eerste betaling voortkomend uit de royalty-overeenkomst, ontvingen wij begin maart 1992 van de Haagse Post.

2.4.3. Frysk en Frij

In ons jaarverslag over 1988 maakten wij melding van ons besluit om financiële steun in de vorm van een uitkering te verlenen aan de in Leeuwarden gevestigde stichting Jacobus van Loon ten behoeve van het sinds 1972 verschijnende Friestalige blad Frysk en Frij.¹⁹ Deze uitkering betrof een bedrag van maximaal f 450.000,-. De uitkering zou in zeven tranches, in de periode tussen eind 1988 tot en met midden 1991, ter beschikking van het blad komen. Medio 1991 betaalden wij de zevende en tevens laatste tranche, een bedrag van f 25.000,-, aan Frysk en Frij uit.

2.4.4. De Waarheid

Inleiding

In ons jaarverslag over 1990 berichtten wij dat wij in dat jaar op verzoek van de Stichting Bepenak besloten een gedeelte van het

¹⁹ Zie jaarverslag Bedrijfsfonds voor de Pers 1990, paragraaf 3.4.5.

in 1991 aan de stichting ten behoeve van het dagblad De Waarheid verstrekke krediet, kwijt te schelden.²⁰ Dit besluit was gegrond op artikel 130 lid 4 van de Mediawet, dat ons de mogelijkheid biedt ten behoeve van een eenmalige reorganisatie van een persorgaan een uitkering te verstrekken. De reorganisatie betrof de omzetting van het dagblad De Waarheid in het weekblad Forum in april 1990. Eind februari 1991 deed het bestuur van de Stichting Bepenak ons mee besloten te hebben de exploitatie van Forum te staken. De tegenvallende ontwikkelingen in het abonnee-aantal en de daaruit voortvloeiende stijging in het exploitatietekort van het blad noodzaakten het bestuur van de Stichting Bepenak te concluderen dat continuering van de exploitatie onverantwoord was.

Nieuwe ontwikkelingen

In het verslagjaar besloot de Stichting Bepenak in overleg met ons het resterende Bedrijfsfondskrediet ter waarde van f 350.596,— geheel vervroegd af te lossen.

Onze kredietrelatie met de Stichting Bepenak konden wij hiermee als beëindigd beschouwen.

2.4.5. Weekkrant Suriname

Inleiding

In ons jaarverslag over 1990 berichtten wij dat wij in februari 1990 besloten Tory Media International B.V. een driejarig krediet te verstrekken ten bedrage van f 150.000,— ten behoeve van Weekkrant Suriname. In 1988 verstrekten wij ten behoeve van hetzelfde blad reeds een uitkering van f 83.000,—.²¹

Nieuwe ontwikkelingen

In april 1991 constateerden wij dat Tory Media International B.V. niet kon voldoen aan de kredietverplichtingen tot betaling van rente en aflossing, die voortvloeiden uit bovengenoemd krediet. Bij navraag bleek dat het in gebreke zijn van Tory Media International bij de betalingen, te wijten was aan problemen in de aanloopperiode van een door de uitgever inmiddels op de markt gebracht nieuw blad.

²⁰ Zie jaarverslag Bedrijfsfonds voor de Pers 1990, paragraaf 3.4.2.

²¹ Zie jaarverslag Bedrijfsfonds voor de Pers 1990, paragraaf 3.2.1.

Wij besloten met de uitgever een versoepelde betalingsregeling te treffen, om deze alsnog in de gelegenheid te stellen op langere termijn wel zijn verplichtingen na te komen.

2.4.6. Nieuwe Bèta

Inleiding

In ons jaarverslag over 1990 vermeldde wij reeds dat wij in februari 1991 besloten de in Delft gevestigde Stichting Nieuwe Bèta een overbruggingskrediet te verstrekken van maximaal f 120.000,— ten behoeve van een maandblad voor milieu, energie en schone technologie, genaamd Nieuwe Bèta. Dit overbruggingskrediet was nodig vanwege liquiditeitstekorten die ontstaan waren ten gevolge van een vertraging in de ontvangst van voorziene sponsorbijdragen. Het krediet diende uiterlijk op 1 april 1992 volledig terugbetaald te zijn.

Eerder hadden wij de stichting ten behoeve van hetzelfde blad een uitkering van f 111.000,— voor een eenmalige reorganisatie verstrekt, en een krediet van f 250.000,— ter dekking van de tot 1994 begrote verliezen.²²

Nieuwe ontwikkelingen

Medio 1991 benaderde de Stichting Nieuwe Bèta ons met het verzoek om kwijtschelding van alle financiële verplichtingen.

Deze kwijtschelding zou het gemakkelijker maken om Nieuwe Bèta te doen voortzetten door een andere uitgever.

Aangezien de periode tussen uitbetaling van het verleende overbruggingskrediet en het nieuwe verzoek van Nieuwe Bèta tot kwijtschelding van de financiële verplichtingen naar onze mening opmerkelijk kort was, besloten wij in ieder geval vast te houden aan terugbetaling van dat overbruggingskrediet van f 120.000,—.

In de daarop volgende onderhandelingen tussen de Stichting Nieuwe Bèta, de gegadigde nieuwe uitgever en het Bedrijfsfonds bleek de overnemende uitgever niet bereid mee te werken aan een voor ons bevredigende regeling. In overleg met de Nationale Investeringsbank, die namens ons de genoemde kredieten had verstrekt, werd daarom besloten het abonneebestand van Nieuwe Bèta te gelde te maken en de opbrengsten hiervan te

²² Zie jaarverslag Bedrijfsfonds voor de Pers 1990, paragraaf 3.2.3.

verdelen onder de schuldeisers. Het maandblad Nieuwe Bèta verscheen voor het laatst rond de jaarwisseling 1991/1992.

2.4.7. De Groene Amsterdammer

Inleiding

In januari 1987 besloot de minister op ons advies De Groene Amsterdammer een krediet te verstrekken van in totaal f 465.000,- ter overbrugging voor de jaren 1987 en 1988.²³

Eerder was aan De Groene een uitkering verstrekt van f 200.000,- voor kwaliteitsverbetering en promotionele activiteiten.

Terugbetaling van het in 1987 verstrekte krediet zou geschieden vanaf 1 april 1992 in 10 jaar.

Nieuwe ontwikkelingen

In april 1991 benaderde De Groene ons met het verzoek om gehele of gedeeltelijke kwijtschelding van het krediet of een verlenging van de aflossings- en rentevrije periode van het krediet. Men wilde de hierdoor vrijkomende middelen gebruiken om de verschijningsvorm van het blad te veranderen tot een magazineformaat met kleurrijk omslag, om zodoende het blad aantrekkelijker te maken voor de lezers.

Wij besloten daarop de kredietvoorwaarden aan te passen, in die zin dat de aflossings- en rentevrije periode van het krediet zou worden verlengd met drie jaren, tot 1 april 1995. Als voorwaarde bij ons besluit stelden wij dat de voorgenomen maatregelen om tot betere exploitatieresultaten te komen, geheel zouden worden uitgevoerd.

De Groene liet ons eind 1991 weten ons aanbod onder de gestelde voorwaarden te accepteren.

2.4.8. De Gecombineerde

In 1984 werd ten laste van het Bedrijfsfonds aan Heusden Pers B.V. ten behoeve van het nieuwsblad De Gecombineerde een

²³ Zie jaarverslag Bedrijfsfonds voor de Pers 1987, paragraaf 4.1.1. Deze beslissing dateert uit de tijd van voor de verzelfstandiging van het Bedrijfsfonds. Beslissingen werden voor 1 januari 1988 genomen door de minister van WVC op grond van een advies van de toenmalige Stichting Bedrijfsfonds voor de Pers.

achtergesteld krediet verleend van f 300.000,— voor een project ter verbetering van de rentabiliteit en een extra promotiecampagne in het kader van dat project.²⁴

In het verslagjaar werd het laatste deel van bovengenoemd krediet uit 1984 door Heusden Pers B.V. afgelost, waardoor wij onze kredietrelatie met Heusden Pers als beëindigd konden beschouwen.

²⁴ Zie jaarverslag Bedrijfsfonds voor de Pers 1984, paragraaf 3.2. Deze beslissing dateert uit de tijd van voor de verzelfstandiging van het Bedrijfsfonds. Beslissingen werden voor 1 januari 1988 genomen door de minister van WVC na advies van de toenmalige Stichting Bedrijfsfonds voor de Pers.

Hoofdstuk 3. Bijdragen op aanvraag aan onderzoeksprojecten

3.1. Inleiding

De onderzoekstaak van het Bedrijfsfonds voor de Pers houdt in de eerste plaats in dat wij op grond van artikel 123 van de Mediawet onderzoek kunnen verrichten dan wel doen verrichten met betrekking tot het functioneren van de pers.

In het Mediabesluit wordt het Bedrijfsfonds echter naast de hierboven genoemde onderzoekstaak, de bevoegdheid gegeven om aanvragen om financiering van onderzoek te behandelen. Het gaat daarbij om uitkeringen voor onderzoek dat in opdracht van derden wordt uitgevoerd. Twee onderzoeksvormen komen voor een dergelijke uitkering met name in aanmerking, te weten:

- organisatie-onderzoek, gericht op structurele verbetering van de exploitatie van een persorgaan (artikel 54 en 57 Mediabesluit); en
- onderzoek ten behoeve van de persbedrijfstak als geheel, voor zover het onderzoek past in de doelstellingen van het Bedrijfsfonds (artikel 54 en 58 Mediabesluit).

De ontwikkelingen op het gebied van dergelijke aanvragen zullen in dit hoofdstuk besproken worden. In het verslagjaar hebben wij op dit gebied drie aanvragen behandeld. De eerste aanvraag was afkomstig van de Nederlandse Nieuwsbladpers (NNP) ten behoeve van een onderzoek naar de nieuwsbladpers. De tweede aanvraag kwam van Jan Ligthart B.V. in het kader van een onderzoek naar de ontwikkeling van SelDi, een apparaat dat bedoeld is ter vereenvoudiging van de distributieproblemen in de dagbladpers. De derde aanvraag was afkomstig van het Erasmus Media Centre. Deze aanvraag wezen wij af.

3.2. Nederlandse Nieuwsbladpers (NNP): onderzoek naar de nieuwsbladpers

Inleiding

In maart 1991 benaderde de Nederlandse Nieuwsbladpers (NNP) ons met een aanvraag om financiële steun ten behoeve van een onderzoek naar de nieuwsbladpers. Dit onderzoek was bedoeld als vervolg op eerder onderzoek van de NNP.

Voorgeschiedenis

In 1985 besloot de minister van WVC op advies van het Bedrijfsfondsbestuur, een aanvraag van de NNP te honoreren. Die aanvraag was gericht op een financiële bijdrage van f 132.000,— ten behoeve van een onderzoek naar de opzet van een systeem van bedrijfsvergelijkingen.²⁵ Deze financiële steun had echter geen betrekking op kosten ten behoeve van de uitvoering van zo'n systeem. Aan de steun was verder de voorwaarde verbonden, dat de nieuwsbladpers zich bereid zou verklaren met het systeem van bedrijfsvergelijking gedurende de eerste vijf jaar voor eigen rekening verder te gaan.

In april 1988 wendde de NNP zich opnieuw tot ons naar aanleiding van de resultaten van het tot dan toe verrichte bedrijfsvergelijkende onderzoek. Uit dat onderzoek was gebleken dat een aantal nieuwsbladen verlieslijdend is. Met het oog hierop wilde de NNP de bedrijfsvergelijking uitbreiden, om daarmee tevens inzicht te verkrijgen in een aantal problemen in deze sector en vervolgens te komen tot structurele maatregelen die zouden kunnen bevorderen dat de lokale pers in stand zou blijven. Wij gaven de NNP in overweging, in plaats van de beoogde uitbreiding van het bedrijfsvergelijkende onderzoek eerst door middel van een nadere analyse van het beschikbare materiaal (regressie-analyse) na te gaan waar de oorzaken van verlieslijdendheid lagen. De NNP werd verder uitgenodigd een concreet voorstel uit te werken voor een onderzoek naar mogelijke structurele verbeteringen in de branche. Het Bedrijfsfondsbestuur verklaarde zich in beginsel bereid de kosten van dit onderzoek mede te financieren, mits de bedrijfstak zelf ook een belangrijk deel van de kosten voor haar rekening zou willen nemen.

In oktober 1988 liet de NNP het bestuur weten, dat de hierboven bedoelde regressie-vergelijkingen onvoldoende resultaat hadden opgeleverd. Dit werd toegeschreven aan de heterogeniteit van de bladen binnen deze branche wat betreft rechtsvorm, functies, grootte, aanwezigheid en samenstelling van capaciteit, aard en omvang van de uitgeverij-activiteiten. De NNP liet ons verder weten dat de Sectie Marktkunde en Marktonderzoek van de Economische Faculteit aan de RU Groningen voor de NNP een vooronderzoek uitvoerde naar de financiële positie van nieuwsbladen.

²⁵ Zie jaarverslag Bedrijfsfonds voor de Pers 1985, paragraaf 5.1.

De aanvraag

In maart 1991 ontvingen wij, in vervolg op het bovenstaande, een verzoek van de NNP om een bijdrage in de kosten van een kwalitatief vervolgonderzoek naar de financiële positie van nieuwsbladen. De totale kosten van dit vervolgonderzoek werden geraamd op f 25.000,—. De NNP wilde zelf f 10.000,— bijdragen en vroeg de resterende f 15.000,— aan het Bedrijfsfonds.

Beslissing

In mei van het verslagjaar besloten wij de NNP een uitkering van maximaal f 15.000,— te verstrekken.²⁶ Deze beslissing was gebaseerd op artikel 54 sub d van het Mediabesluit. Op grond van dit artikel kan het Bedrijfsfonds subsidie verlenen voor onderzoek ten behoeve van de persbedrijfstak als geheel. Wij spraken daarbij de verwachting uit dat het onderzoek een beter inzicht zou kunnen geven in de factoren die invloed hebben op de resultaten van de nieuwsbladpers.

Bij het schrijven van dit jaarverslag was het onderzoek zojuist van start gegaan.

3.3. Jan Ligthart B.V.: onderzoek ten behoeve van de ontwikkeling van SelDi

Aanvraag

In juni 1991 ontvingen wij een aanvraag tot financiële steunverlening van Adviesbureau voor Uitgevers Jan Ligthart B.V. en Ingenieursbureau SysCom B.V. ten behoeve een project genaamd 'SelDi', wat staat voor 'Selectieve Distributie'. De aanvraag was gericht op financiële steun ten behoeve van onderzoek naar de ontwikkeling van een geautomatiseerd systeem voor selectieve distributie van dagbladen, kortweg SelDi genoemd. Het project stelde zich ten doel een bijdrage te leveren aan het oplossen van de groeiende distributieproblematiek in de dagbladsector.

Beslissing

Wij overwogen dat in toenemende mate de traditionele wijze van de distributie van dagbladen door de dagbladuitgevers, ook internationaal, als een probleem wordt ervaren. De distributie,

²⁶ Zie Staatscourant d.d. 21 mei 1991, nr 95.

met name het eindtraject daarvan, de bezorging, wordt wel de 'achilleshiel' van de dagbladproductie genoemd. Het aantal jongeren dat bereid is de steeds dikker wordende kranten te bezorgen, neemt af. De laatste tijd dringt meer en meer het besef door, dat op het gebied van de distributie in de nabije toekomst samenwerking geboden zal zijn om de toenemende problemen het hoofd te bieden.

Het onderzoeksproject van Jan Ligthart B.V. speelt op deze recente tendens in. Het onderzoek is gericht op de ontwikkeling van een computersysteem waarin de bezorging van meerdere dagbladen kan worden gecombineerd. Tevens zou het systeem mogelijk moeten maken dat de bezorging van dagbladen wordt gecombineerd met de bezorging van tijdschriften of van bijvoorbeeld direct mail.

In december 1991 besloten wij tot een kredietverlening van f 300.000,-, onder bepaalde voorwaarden, ten behoeve van SelDi.²⁷

Wij baseerden ons besluit op artikel 54 sub d van het Mediabesluit. Dit artikel geeft ons fonds de mogelijkheid om financiële steun te verstrekken voor onderzoek ten behoeve van de persbedrijfstak als geheel, voor zover dergelijk onderzoek past in de doelstellingen van het fonds. Wij meenden dat het onderhavige onderzoek voldeed aan dit artikel.

3.4. Erasmus Media Centre: internationaal seminar

De aanvraag

In juli 1991 ontvingen wij een verzoek om financiële steun van het Erasmus Media Centre in Rotterdam ten behoeve van een internationaal seminar dat in september gehouden zou worden. Het Erasmus Media Centre verzocht ons om een bijdrage voor dit seminar, dat betrekking had op de mogelijkheden en beperkingen van de pers in zijn algemeenheid met betrekking tot het weergeven en interpreteren van de werkelijkheid. Het seminar moest fungeren als een soort vooronderzoek op een groter vervolgonderzoek.

Beslissing

Wij besloten de aanvraag af te wijzen. In het licht van onze doelstelling zoals die geformuleerd is in artikel 123 lid 1 van de

²⁷ Zie Staatscourant d.d. 17 december 1991, nr 245.

Mediawet, te weten het handhaven en bevorderen van de pluriformiteit van de pers, meenden wij dat het niet in ons beleid paste om een financiële bijdrage toe te kennen aan een dergelijk seminar.

Hoofdstuk 4. Mediabeleid

4.1. Inleiding

De vele onderwerpen waarover wij de minister in 1990 geadviseerd hadden²⁸, gaven in het verslagjaar in beperkte mate aanleiding tot nieuwe adviezen. Wel was er alle reden in het verslagjaar het overheidsbeleid op mediagebied op de voet te volgen. In dat verband hadden vooral onderwerpen zoals een mogelijke persfusieregeling, media en allochtonen, reclame op de lokale en regionale omroepen, landelijke commerciële omroep en de werkingssfeer van het Bedrijfsfonds voor de Pers onze aandacht. Bovendien ging een delegatie van ons bestuur in de zomer van het verslagjaar naar de Verenigde Staten en Japan om zich aldaar te oriënteren op nieuwe ontwikkelingen in de persbedrijfstak. Het hieruit resulterende beleidsessay kwam uit in januari 1992.

Ook vergde een door ons zelf in gang gezette interne evaluatie van het Bedrijfsfonds voor de Pers veel van onze tijd.

In dit hoofdstuk zullen het beleidsessay van de oriëntatiereis en de interne evaluatie van het Bedrijfsfonds, alsmede ontwikkelingen die zich in het verslagjaar op andere hierboven genoemde gebieden hebben voorgedaan, worden beschreven.

4.2. Toetsing van persfusies

Inleiding

In maart 1988 verzocht de minister van WVC ons, onderzoek te doen naar en advies uit te brengen over een persfusiecontroleregeling. Op 15 december van hetzelfde jaar boden wij de minister in antwoord op zijn verzoek het rapport 'Toetsing van persfusies' aan. In ons jaarverslag over 1990 beschreven wij de inhoud van dit rapport reeds.²⁹ De Mediaraad adviseerde de minister rond dezelfde tijd uit eigen beweging eveneens over dit onderwerp.

²⁸ Zie jaarverslag Bedrijfsfonds voor de Pers 1990, hoofdstuk 5, pagina 23 e.v. en het rapport Adviezen van het Bedrijfsfonds voor de Pers in 1990, R4.

²⁹ Zie jaarverslag Bedrijfsfonds voor de Pers 1990, paragraaf 5.2, pagina 24 e.v.

In februari 1990 brachten wij, evenals de Mediaraad, een door de minister gevraagd nader advies omtrent een persfusieregeling uit. Ook dit nadere advies werd door ons reeds uitvoerig besproken in ons vorige jaarverslag.³⁰

Na advies te hebben ingewonnen van drie staatsrecht-deskundigen in verband met grondrechtelijke aspecten van een persfusieregeling³¹, besloot de minister tenslotte ook nog advies te vragen over het onderwerp aan de Sociaal-Economische Raad. Bij het verschijnen van ons jaarverslag over 1990 had de minister de Sociaal-Economische Raad zojuist een adviesaanvraag toegezonden. Het antwoord van de Raad volgde in maart van het verslagjaar. Een samenvatting van dit antwoord volgt in deze paragraaf, na eerst de inhoud van de adviesaanvraag van de minister te hebben beschreven.

Adviesaanvraag bij de Sociaal-Economische Raad (SER)

De minister zond de SER de adviesaanvraag persfusieregeling per brief van 12 juni 1990.³² In deze aanvraag gaf zij aan welke vragen omtrent een persfusieregeling nog overblijven, wanneer het hanteren van een absolute grens de enige overgebleven variant lijkt voor een dergelijke regeling.

De eerste vraag betreft het percentage marktaandeel waarboven een verbod van persfusie zou moeten gelden. Dit percentage zou zo goed mogelijk onderbouwd moeten zijn. Deze onderbouwing is naar de mening van de minister in de nadere adviezen van de Mediaraad en het Bedrijfsfonds nog niet voldoende aanwezig.

In de tweede plaats doemt de vraag op in hoeverre een persfusieregeling die uitsluitend een absolute grens kent, nog aan haar doel (het handhaven van de pluriformiteit van de pers) beantwoordt en uitvoerbaar is. Persfusies zullen op deze manier niet van geval tot geval kunnen worden beoordeeld.

Een derde vraag is de vraag welke sancties een persfusieregeling zou moeten bevatten.

Tenslotte blijft de vraag over met betrekking tot de door het Bedrijfsfonds voorgestelde meldings- en openbaarheidsverplichting.

³⁰ Zie jaarverslag Bedrijfsfonds voor de Pers 1990, paragraaf 5.2, pagina 25 e.v.

³¹ Zie voor de resultaten van dit advies het jaarverslag van het Bedrijfsfonds voor de Pers 1990, paragraaf 5.2, pagina 27 e.v.

³² Zie publikatie in de Staatscourant van 11 juni 1990, nr 110.

Concreet luiden de vragen die de minister in de adviesaanvraag aan de Sociaal-Economische Raad stelde:

1. Indien de tot stand te brengen persfusieregeling de vorm zou krijgen van uitsluitend een absoluut verbod van persfusies boven een nader te bepalen percentage marktaandeel, boven welk percentage marktaandeel zouden persfusies dan verboden moeten worden, gegeven de bestaande marktsituatie en het doel van de persfusieregeling (het handhaven en bevorderen van een pluriform persbestel)?
2. In hoeverre beantwoordt een persfusieregeling als bedoeld onder 1 aan haar doel (het handhaven van de pluriformiteit) en is zij uitvoerbaar, mede gelet op het feit dat krachtens een dergelijke regeling persfusies niet van geval tot geval kunnen worden beoordeeld?
3. Bestaan er, mede de Europeesrechtelijke aspecten in aanmerking nemend, reële en effectieve mogelijkheden voor een persfusieregeling die niet de sanctie van nietigheid van bepaalde, nader te omschrijven fusies kent, maar fusies van dagbladuitgevers boven een bepaalde omvang anderszins onaantrekkelijk maakt?
4. Zijn de door het Bedrijfsfonds voor de Pers voorgestelde verplichtingen tot openbaarmaking van eigendoms- en zeggenschapsverhoudingen in uitgevers van kranten en tot melding van bepaalde belangen in deze uitgevers, in combinatie met de voorgestelde sanctie, wenselijk en effectief, en zo ja in hoeverre, rekening houdend met de reeds bestaande meldings- en openbaarheidsverplichtingen krachtens het Burgerlijk Wetboek en het Beursreglement en met het wetsvoorstel melding zeggenschap in ter beurze genoteerde vennootschappen?

Advies van de SER

Op 15 maart 1991 bracht de SER zijn advies uit. De SER bleek verdeeld over de totstandkoming van een regeling van fusies in de dagbladpers. De werkgevers en negen kroonleden waren tegen een persfusieregeling. De werknemers en vijf kroonleden stelden daarentegen een nader omschreven regeling voor. De werkgevers en negen kroonleden zagen weinig in een persfusieregeling. Een dergelijke regeling is naar hun oordeel niet nodig omdat er geen sprake is van een dreigende aantasting van de pluriformiteit in de pers. Er zijn verder al genoeg hindernissen om initiatieven tot bundeling in de mediawereld

desgewenst tegen te gaan, vonden zij. Bovendien zijn de verschillende mediavormen onderling vervangbaar, zodat het de vraag is wanneer kan worden gesproken van ongewenste dominantie in de pers. Tenslotte merkten zij op dat wetgeving achterwege moet worden gelaten, tenzij er een aantoonbare noodzaak is. Zij achtten een onderbouwing voor een persfusieregeling niet aanwezig. Mocht het kabinet echter toch tot een persfusieregeling besluiten, dan adviseerden zij een regeling die uit zou gaan van een zeer groot marktaandeel. Alleen zo'n regeling zou, volgens dit deel van de Raad, niet strijdig zijn met de Grondwet. Men dacht hierbij aan een marktaandeel van bijvoorbeeld ten minste 40%, met een ruime mogelijkheid van ontheffing.

De werknemers en vijf kroonleden gaven in het advies een concreet voorstel aan voor een regeling. Zij zeiden liever te spreken van een persconcentratieregeling dan van een persfusieregeling, omdat de regeling betrekking moest hebben op concentraties van ondernemingen, zoals gedefinieerd in de EG-verordening voor controle op concentraties van ondernemingen. De regeling moest verder ingebed zijn in een mededingingsrechtelijke context en gericht zijn op handhaving en bevordering van een gezonde werkzame mededinging in de bedrijfstak voor de dagbladpers, waardoor mede de pluriformiteit in de pers zou worden gewaarborgd. De door dit deel van de Raad voorgestane regeling verbood concentraties in de dagbladpers die zouden leiden tot een marktaandeel van 25% of meer van de totaal betaalde oplage. Ontheffing van dit verbod zou mogelijk moeten zijn, maar dan uitsluitend op criteria van mededingingsrechtelijke aard.

Tot slot

Rond de jaarwisseling van 1991 en 1992 is het voorstel voor een persfusieregeling besproken in het kabinet. Het kabinet heeft besloten voorlopig geen wettelijke regeling voor persfusies tot stand te brengen. De oplossing zou veeleer gevonden moeten worden in zelfregulering door middel van het opstellen van een gedragscode door de uitgevers, aldus het kabinetsstandpunt. Het grote voordeel van zo'n gedragscode is volgens het kabinet, dat uitgevers in een dergelijke code ook criteria op het terrein van de persverscheidenheid kunnen opnemen. Aan de grondwettelijke bezwaren tegen een persfusieregeling wordt daarmee tegemoet gekomen, zo meent het kabinet. De minister

van WVC en de staatssecretaris van Economische Zaken zullen in het voorjaar van 1992 met de dagbladuitgevers overleg voeren over de genoemde gedragscode. De minister van WVC heeft de leden van de Tweede Kamer toegezegd hen voor het zomerreces van de voortgang van dit overleg op de hoogte te stellen. In ons volgende jaarverslag zullen wij terugkomen op dit onderwerp.

4.3. Media en alloctonen

In ons jaarverslag over 1990 maakten wij melding van ons advies over steunverlening aan persorganen voor alloctonen.³³ Ter vergroting van de mogelijkheden tot steun aan dergelijke bladen, adviseerden wij de minister de werkingssfeer van het Bedrijfsfonds uit te breiden, in die zin dat niet alleen nieuw op te richten dagbladen, maar ook nieuw op te richten week- en maandbladen voor steunverlening in aanmerking zouden kunnen komen. Hoewel de minister reeds meerdere malen heeft laten weten voorstander te zijn van een dergelijke uitbreiding, is deze uitbreiding tot op heden nog niet gerealiseerd. In de discussie die de minister in het voorjaar van 1992 met de Tweede Kamer zal hebben over het Bedrijfsfonds, zal naar verwachting deze uitbreiding onder andere aan de orde worden gesteld. Op ontwikkelingen op dit gebied zullen wij in ons jaarverslag over 1992 terugkomen.

4.4. Lokale en regionale omroepreclame

Inleiding

In het regeerakkoord van 1989 kwamen betrokken partijen overeen dat reclame op regionale en lokale omroep zal worden toegestaan, mits er rekening wordt gehouden met de positie en de pluriformiteit van de regionale pers. Op 3 mei 1990 maakte de minister een notitie openbaar die bedoeld was als een eerste invulling van de mediaparagraaf in het regeerakkoord en als discussiestuk.³⁴

³³ Zie jaarverslag Bedrijfsfonds voor de Pers 1990, paragraaf 5.3, pagina 29 e.v.

³⁴ Zie voor een samenvatting van de inhoud van deze notitie het jaarverslag van het Bedrijfsfonds voor de Pers 1990, paragraaf 5.4, pagina 30 e.v.

Op 25 juni 1990 brachten wij de minister advies uit in reactie op haar notitie. Daarin gaven wij onze visie op de toekomst voor de lokale en regionale omroep, uiteraard in verband met het functioneren van de lokale en regionale pers.³⁵

Aan het slot van haar notitie kondigde de minister aan dat het de bedoeling was om in 1991 een wetsvoorstel voor lokale en regionale omroep in het parlement te behandelen.

Nieuwe ontwikkelingen

Een Algemene Maatregel van Bestuur, gedateerd 9 juli 1991, maakte reclame op de lokale en regionale omroep mogelijk.³⁶

Bepaald werd dat de wijzigingen in het Mediabesluit op 9 september 1991 in werking zouden treden.³⁷ Dit betekent dus dat vanaf 9 september 1991 in principe door lokale en regionale omroepen reclame gemaakt mag worden. In de AMvB worden echter voorwaarden verbonden aan het maken van reclame door deze omroepen.

De kern van de AMvB, voor zover het de invoering van reclame bij de lokale omroepen betreft, is de overeenkomst met betrekking tot een verdeelsleutel voor de exploitatie van de reclame, die gesloten moet worden tussen de lokale omroep en een als zodanig door de betreffende gemeente erkende lokale uitgever. De wetgever wilde hiermee benadrukken dat het onredelijk is de commerciële pers uit te sluiten van de reclame-inkomsten die de lokale omroep mogelijk genereert; dit gelet op de belangrijke maatschappelijke rol die een pluriforme pers speelt in onze samenleving.

Zowel uitgevers van (lokale) nieuwsbladen, als van lokale en regionale dagbladen komen op grond van de AMvB in aanmerking om in de onderhandelingen met de omroepen een rol te spelen. De kabelkranten en de huis-aan-huisbladen zijn echter uitgesloten van deze onderhandelingen. Het Commissariaat voor de Media heeft de bevoegdheid gekregen

³⁵ Zie voor de inhoud van dit advies het jaarverslag van het Bedrijfsfonds voor de Pers 1990, paragraaf 5.4. pagina 31 e.v. en Adviezen van het Bedrijfsfonds voor de Pers in 1990, R4.

³⁶ Besluit van 9 juli 1991, houdende wijziging van het Mediabesluit (Stb. 1987, 573) inzake programma-onderbrekende reclame, de zendtijd van de Stichting Etherreclame, alsmede lokale en regionale omroepreclame.
Zie Staatsblad 1991, 382.

³⁷ Zie Staatsblad 1991, 383.

om een uitspraak te doen als een lokale of regionale omroep niet tot een overeenkomst kan komen met een uitgever. De invoering van reclame bij een lokale omroep zal hoe dan ook gevolgen hebben voor de lokale omroep, de betrokken lokale en regionale persmedia en de daarmee samenhangende samenstelling van het lokale medialandschap; gevolgen die pas na enige tijd duidelijk te benoemen zullen zijn. De in de AMvB voorgestelde regeling is dan ook van tijdelijke aard. De Nota van Toelichting bij het besluit zegt dat de regeling, voor de afloop ervan op 1 januari 1994, geëvalueerd zal moeten worden. Met name deze evaluatie zal worden gebruikt bij het vaststellen van de definitieve nieuwe tekst in de Mediawet voor wat betreft reclame bij de lokale omroep. Al deze ontwikkelingen waren voor ons in het verslagjaar aanleiding, zowel in het kader van onze adviserende functie als in het kader van onze onderzoeksfunctie³⁸, de Stichting Het Persinstituut een onderzoeksopdracht te verstrekken met betrekking tot de invoering van reclame op de lokale omroep.

4.4.1. Onderzoek Het Persinstituut: ontwikkelingen bij lokale en regionale media

Het doel van het onderzoek van Het Persinstituut is inzicht te verkrijgen in de verwachtingen en wensen van de verschillende partijen die bij de onderhandelingen over de invoering van reclame op de lokale omroep betrokken zijn en een beschrijving te geven van de ontwikkelingen die zich in het nabije verleden feitelijk hebben voorgedaan.

In eerste instantie zijn de verschillende overkoepelende belangenorganisaties op centraal niveau bij de onderhandelingen betrokken om de lijnen uit te zetten voor de eigen achterban. Daarnaast moeten onderhandelingen worden gevoerd in de gemeentes zelf tussen de aldaar direct betrokken partijen. Die onderhandelingen in de diverse gemeentes zullen niet alleen gaan over de verdeling van de opbrengst van reclamegelden, maar zullen waarschijnlijk ook gebruikt worden om andere aspecten van de onderlinge verhouding van de betrokken media in kaart te brengen. Deze verwachtingen en wensen ten aanzien van toekomstige ontwikkelingen zijn mede bepalend voor de

³⁸ Zie voor de taakstelling van het Bedrijfsfonds artikel 23 lid 2 van de Mediawet.

feitelijke ontwikkeling van lokale medialandschappen in Nederland en daarmee zijn ze, met het oog op het tijdelijk karakter van de besproken regeling, van belang voor het bepalen van beleidslijnen ten aanzien van de verschillende lokale media. In het kader van het onderzoek zal het Persinstituut in de eerste plaats de betrokken organisaties interviewen over de gevoerde onderhandelingen. Daarnaast zullen in een twaalfstal gemeentes bij de onderhandelingen betrokken personen worden ondervraagd over hun verwachtingen en wensen in dit kader. In ons jaarverslag over 1992 zullen wij terugkomen op dit onderzoek, dat op het moment van afronding van dit jaarverslag nog in volle gang was.

4.5. Landelijke commerciële omroep

Inleiding

In ons jaarverslag over 1990 beschreven wij het wetsvoorstel Landelijke commerciële omroep en onze reactie aan de minister op dit wetsvoorstel.³⁹ Inmiddels zijn de voor het Bedrijfsfonds relevante bepalingen van de Wet Landelijke commerciële omroep in werking getreden.⁴⁰ In deze paragraaf zal de wet, die wijzigingen in de Mediawet tot gevolg heeft, worden besproken. In paragraaf 4.5.1 zal ingegaan worden op een brief van ons bestuur aan de minister in het licht van de nieuwe bepalingen.

Wet Landelijke commerciële omroep

De wet maakt in de eerste plaats binnenlandse commerciële omroep in Nederland mogelijk. Nieuw hierbij is dat de uitgevers de gelegenheid krijgen mee te doen aan het bedrijven van commerciële omroep. Hieraan wordt echter wel een grens gesteld, door middel van een zogenaamde cross-ownership-regeling, waarbij ondernemingen die een aandeel van minder dan 25% hebben op de Nederlandse dagbladenmarkt onbeperkt kunnen deelnemen in commerciële omroep.

³⁹ Zie jaarverslag Bedrijfsfonds voor de Pers 1990, paragraaf 5.5, pagina 32 e.v.

⁴⁰ De artikelen 28 sub e en 128 Mediawet zijn gewijzigd en artikel 133 Mediawet is vervallen bij wet van 18 december 1991 (Staatsblad 1991, 769). Deze wijzigingen van de Mediawet zijn in werking getreden per 1 januari 1992 bij besluit van 19 december 1991 (Staatsblad 1991, 770).

Met de komst van deze gelegenheid voor uitgevers om deel te nemen aan commerciële omroep, is tegelijkertijd aan de schaderegeling van artikel 133 Mediawet een einde gekomen. Artikel 133 voorzag in uitkeringen aan uitgevers uit de meeropbrengsten van de STER. Deze uitkeringen waren bedoeld ter compensatie van het verlies aan advertentie-opbrengsten dat de uitgevers zouden lijden doordat de STER het reclame-monopolie bezat en bovendien steeds meer zendtijd kreeg. Echter, ook aan het STER-monopolie bij binnenlandse omroepen is een einde gekomen door invoering van de mogelijkheid om landelijk commerciële omroep te bedrijven. Dit monopolie was echter in feite al geschonden door de komst van de buitenlandse commerciële omroepinstelling RTL4. Vanaf 1 januari 1992 mogen binnenlandse commerciële omroepinstellingen die toestemming hebben gekregen van het Commissariaat voor de Media, op commerciële basis uitzenden via de kabel. Een hiermee samenhangend gevolg voor het Bedrijfsfonds is het feit dat in de Wet Landelijke commerciële omroep de financieringsstructuur van het fonds is herzien.

Volgens de oorspronkelijke bepalingen in de Mediawet werden de kosten van het Bedrijfsfonds gefinancierd uit de bedragen die de STER aan netto-inkomsten aan de minister beschikbaar stelde en uit andere beschikbare middelen. In artikel 128 van de Mediawet was vastgelegd, dat de minister jaarlijks bepaalde, of bedragen aan het Bedrijfsfonds ter beschikking gesteld zouden worden ten behoeve van financiële steunverlening aan de pers. Ingevolge de nieuwe wet is geregeld dat publieke en commerciële omroepen gelijkelijk uit de reclame-inkomsten een bedrag betalen aan de minister van WVC voor de financiële voeding van het Bedrijfsfonds. De minister stelt op grond van het nieuwe artikel 128 de hoogte van de verplichte afdracht van het totaal van de reclame-inkomsten aan het Bedrijfsfonds vast, binnen de ruimte van een in de wet vastgelegd maximum van 4%. Bij de bepaling van de hoogte van de afdracht zal steeds rekening worden gehouden met de middelen die het Bedrijfsfonds reeds beschikbaar heeft. Dit betekent dat het in artikel 128 van de Mediawet genoemde percentage ook nul kan zijn.

4.5.1. Percentage financiële voeding Bedrijfsfonds

Advies Bedrijfsfonds

Per brief van 10 juli 1990 aan de minister reageerden wij reeds op het wetsvoorstel dat aan de nieuwe wet vooraf ging. Deze reactie bespraken wij al in ons jaarverslag over 1990.

Per brief van 10 april 1991⁴¹ gingen wij, in aansluiting op onze brief van juli 1990, wat dieper in op het voedingspercentage van het Bedrijfsfonds voor de Pers dat, zoals gezegd, ingevolge de nieuwe wet maximaal 4% van de totale reclame-inkomsten van de binnenlandse commerciële omroepinstellingen met toestemming en de STER gezamenlijk, kan bedragen.

Wij schreven de minister in onze brief van april 1991 dat wij het wenselijk zouden vinden dat een vast percentage ten behoeve van het Bedrijfsfonds zou worden gekozen, om een zekere mate van continuïteit over de jaren heen te handhaven. Wij adviseerden een zodanig percentage vast te stellen, dat f 17 à f 20 miljoen per jaar aan additionele middelen verkregen zou worden. Wij raamden het percentage op grond hiervan op circa 3%.

Ons bovenstaand advies was gebaseerd op het vermogen van ons fonds, alsmede op onze verwachtingen voor de nabije toekomst. In onze brief aan de minister noemden wij onder meer de volgende aandachtspunten:

- Op het gebied van de financiële steunverlening op grond van artikel 130 van de Mediawet is het zeer wel mogelijk dat wij geconfronteerd zullen worden met grote projecten en daaruit voortvloeiende aanvragen om substantiële steunbedragen. Het vermogen van ons fonds dient voldoende groot te zijn om ook bij dergelijke zeer grote steunaanvragen onze wettelijke taken zonder vertraging te kunnen uitvoeren.
- In onze taakstelling zijn we er niet alleen op gericht, de bestaande persverscheidenheid zoveel mogelijk te handhaven. Dan zou van het beleid alleen een conserverende werking uitgaan. Het is juist van belang dat het overheidsbeleid, naast conservering, ook gericht wordt op het stimuleren van nieuwe ontwikkelingen in het perslandschap. Ook de minister heeft een dergelijk inspelen op de dynamiek bij verschillende

⁴¹ Deze brief van 10 april 1991, met daarin het advies van het Bedrijfsfonds met betrekking tot het voedingspercentage voor het fonds, is bij dit jaarverslag gevoegd als bijlage I.

gelegenheden bepleit. Investerings in vernieuwingen vragen echter vele tientallen miljoenen guldens van de betrokken bedrijven.

- Ook met het oprichten van een nieuw dagblad zijn tientallen miljoenen guldens gemoeid. De wettekst geeft ons op papier de mogelijkheid een dergelijk nieuw initiatief te steunen. Onze financiële ruimte moet zodanig zijn en blijven dat wij deze steun ook in feite zullen kunnen verstrekken indien zich een serieus initiatief voordoet.
- Wij hebben er bij de minister reeds een aantal malen op aangedrongen de mogelijkheid tot financiële steun ook open te stellen voor nog op te richten week- en maandbladen. Tot dusver kon alleen voor nieuw op te richten dagbladen een beroep worden gedaan op ons fonds. De minister heeft bij diverse gelegenheden haar voornemen kenbaar gemaakt de wet in bovengenoemde zin te willen verruimen. Indien zich in de toekomst, na een wetswijziging op dit gebied, aanvragen om financiële steun ten behoeve van nieuwe bladen zullen voordoen, zullen wij over voldoende financiële middelen moeten beschikken om de benodigde steun te kunnen verlenen.
- Indien onze aanbeveling om de Compensatieregeling voor Dagbladen voor vijf jaar voort te zetten wordt gevolgd, dient jaarlijks f 15 miljoen aan de middelen van het Bedrijfsfonds voor de Pers te worden toegevoegd.
- Het Mediabesluit zegt dat wij binnen drie maanden op aanvragen moeten beslissen. Dit impliceert dat er voldoende financiële ruimte beschikbaar moet zijn om beslissingen tot steunverlening ook snel te kunnen uitvoeren.

Antwoord minister

Op 3 mei 1991 ontvingen wij een antwoord van de minister op onze brief van 10 april. De minister meende dat de middelen die wij onder ons beheer hadden, nog meer dan voldoende waren voor de uitoefening van onze taak. De minister achtte een percentage van 2% vanaf 1993 voldoende. Zij liet ons verder weten de Tweede Kamer niet voor te stellen op basis van artikel 128 van de Mediawet het Bedrijfsfonds in 1991 en 1992 te voeden.

Nieuwe brief

Wij attendeerden, met het oog op het opstellen van de begroting van het ministerie over 1993, de minister per brief van

20 februari 1992 nogmaals op ons advies van april 1991 over de financiële voeding van het Bedrijfsfonds. Naast de al eerder genoemde argumenten, wezen wij er in deze brief op, dat het Bedrijfsfonds voor de financiële steun aan nieuwe initiatieven en innovatie betreffende nieuwsvoorziening en opinievorming door de geschreven pers, voldoende middelen beschikbaar moet hebben. Wij drongen er daarom bij de minister op aan ten behoeve van de financiële voeding van het fonds in de begroting van WVC een bedrag op te nemen van f 20 miljoen en het in het eerste lid van artikel 128 van de Mediawet genoemde percentage voor 1993 dienovereenkomstig vast te stellen.

4.6. Werkingssfeer Bedrijfsfonds voor de Pers

In ons jaarverslag over 1990 vermeldde wij dat wij, voor wat betreft de werkingssfeer van het Bedrijfsfonds, in dat jaar op 13 september hierover aan de minister een advies uitbrachten. In dat advies pleitten wij voor een uitbreiding van de werkingssfeer naar nieuwe week- en maandbladen.⁴² Tot dusver is op grond van de Mediawet steunverlening aan nieuwe persorganen alleen mogelijk wanneer het gaat om nieuwe dagbladen. Wij meenden dat uitbreiding van deze mogelijkheid naar bladen met een kleinere verschijningsfrequentie dan zesmaal per week, gewenst was.

In hetzelfde jaarverslag maakten wij ook melding van onze discussie met de Nederlandse Organisatie van Tijdschriftuitgevers (NOTU) over de werkingssfeer van het Bedrijfsfonds. Deze discussie was toen niet afgerond. Op het gebied van de werkingssfeer zijn er in het verslagjaar geen nieuwe ontwikkelingen geweest. Wij besloten de discussie hierover te betrekken in de door ons in 1991 opgezette algehele evaluatie van het Bedrijfsfonds. De genoemde evaluatie is onderwerp van paragraaf 4.8 van dit jaarverslag.

4.7. Rapport VS/Japan-oriëntatiereis

Inleiding

In juni 1991 bracht een delegatie van ons bestuur, bestaande uit drie bestuursleden, te weten de heren Van Cuilenburg,

⁴² Zie jaarverslag Bedrijfsfonds voor de Pers 1990, paragraaf 5.6, pagina 35 e.v.

Van Haaren en Haselhoff, alsmede de secretaris, de heer Lichtenberg, ter oriëntatie op nieuwe ontwikkelingen, een bezoek aan bedrijven en organisaties in de Verenigde Staten en Japan. Deze reis mondde uit in een beleidsessay dat een beschouwing geeft over de toekomstige maatschappelijke en economische positie van de pers op middellange termijn. De beschouwing wordt in het essay geplaatst tegen de achtergrond van de informatisering van de samenleving en technologische ontwikkelingen op het terrein van communicatie en informatie. Dit beleidsessay, dat getiteld is 'Tussen krantebedrijf en mediaconcern', zal in deze paragraaf worden samengevat.⁴³

Tussen krantebedrijf en mediaconcern

De auteurs wijzen er in hun beleidsessay onder meer op dat de krantenmarkt tekenen van verzadiging vertoont: de oplagen van kranten blijven stabiel of nemen iets af en de gemiddelde leestijd van kranten daalt. Er is op dit punt overigens sprake van een internationaal verschijnsel: niet alleen in ons land, maar ook in landen als de Verenigde Staten en Japan stagneren de dagblad-oplagen en soms vallen zij terug.

Ook bij adverteerders doet de krant het minder goed dan vroeger, wat blijkt uit teruglopende reclame-inkomsten bij kranten en uit de groei van concurrerende media.

Dat hoeft nog niet te betekenen dat er voor de krant geen toekomst is. Volgens de auteurs kunnen dagbladuitgevers op deze omstandigheid inspelen door produkt-innovatie. Een krant-op-maat is een duidelijk voorbeeld van produktvernieuwing die een nieuwe levenscyclus voor de krant op gang zou kunnen brengen. Maar ook kan in dit verband gedacht worden aan nieuwe impulsen in de opmaak en de vormgeving van kranten. Nieuwe technieken maken dat ook alleszins mogelijk.

Tegelijkertijd constateren de auteurs dat nieuwe media als videotex, audiotex en de faxkrant voor dagbladuitgevers voorlopig nog slechts experimentele produkten blijven.

In de studie wordt verder geconcludeerd dat de krant in de toekomst, gegeven de terugloop in oplagen en in advertentie-

⁴³ Dit beleidsessay is verschenen in de serie Studies voor het Bedrijfsfonds voor de Pers. (Jan van Cuilenburg, Hein van Haaren, Frits Haselhoff, Lou Lichtenberg, 'Tussen krantebedrijf en mediaconcern; een beleidsessay over pers en persbedrijf'. Den Haag, januari 1992/54). Het beleidsessay werd op 27 januari 1992 aangeboden aan de minister van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur.

inkomsten, een te smalle basis oplevert voor een dagblad-onderneming. Daarmee rijst de vraag op welke nieuwe produkten en markten het krantebedrijf zich dan zou moeten gaan richten. Het exploiteren van nieuwe media is waarschijnlijk niet 'het' alternatief voor de dagbladondernemingen. De publieksmarkt voor nieuwe media is namelijk voorlopig te gering om daarvan substantiële bijdragen aan het bedrijfsresultaat te kunnen verwachten.

Veeleer ligt het voor de hand om dagbladondernemingen toe te staan – met het oog op hun continuïteit – (lokale/regionale) radio- en televisie-omroep op commerciële basis te verzorgen en hen in staat te stellen op deze manier positie te kiezen in het scala van mogelijkheden tussen krantebedrijf en mediaconcern. Daarmee zou Nederland zich aansluiten bij internationale ontwikkelingen.

Ondernemingsactiviteiten gericht op een dergelijke produkt-marktdiversificatie, vragen bij uitstek ook om weloverwogen strategisch beleid van die ondernemingen, aldus het essay. Tenslotte staan de auteurs stil bij het overheidsbeleid. Naar hun oordeel vraagt een informatiesamenleving minder om een restrictief en (media-)behoudend beleid van de overheid, en meer om een stimulerend en vernieuwend mediabeleid. Daarom zou het accent in het persbeleid moeten worden omgebogen van een uitsluitend mediabehoudend persbeleid (steunverlening, verliescompensatie), naar een meer stimulerend en vernieuwend persbeleid. Anders gezegd: er zou een ombuiging moeten plaatsvinden naar een persbeleid dat vooral gericht is op produktvernieuwing in de vormgeving en distributie van kranten en op produkt-marktdiversificatie van dagbladondernemingen, met name in de richting van nieuwe media en van omroep.

4.8. Interne evaluatie Bedrijfsfonds voor de Pers

In 1991 besloten wij tot een algehele evaluatie van het Bedrijfsfonds voor de Pers, gezien over de ruim zeventien jaar van het bestaan van het fonds. Het leek ons goed de doelstelling van ons fonds en de uitwerking daarvan in de praktijk te evalueren, om zodoende beleidslijnen voor de toekomst uit te kunnen zetten.

In al die jaren van het bestaan van het Bedrijfsfonds hebben zich uiteraard veel maatschappelijke, economische en technologische ontwikkelingen voorgedaan. Bovendien lijken zich tal van nieuwe

ontwikkelingen in de nabije toekomst voor te gaan doen. Dat roept de vraag op of de doelstelling van het Bedrijfsfonds niet aan herijking toe is. In de in de vorige paragraaf besproken studie 'Tussen krantebedrijf en mediaconcern' werd één vraagpunt in dit kader behandeld. Dat was de vraag hoe de toekomstige positie van de pers zal zijn in het licht van nieuwe, vooral technologische, ontwikkelingen. Door middel van onze evaluatie wilden wij echter ook andere aspecten van ons werk aan een nadere beschouwing onderwerpen.

Wij besloten drie deskundigen te vragen zich in het Bedrijfsfonds in heden en verleden te verdiepen en ons, ieder afzonderlijk, over hun bevindingen te rapporteren. Wij nodigden hiertoe uit prof. dr W. Albeda, prof. dr S.W. Douma en dr H.A. van Stiphout.

Hun drie rapportages ontvingen wij in januari 1992.

Op 20 maart 1992 zonden wij de minister van WVC ons 'Advies van het bestuur van het Bedrijfsfonds voor de Pers over de evaluatie van het persbeleid, met bijzondere aandacht voor het Bedrijfsfonds'. Bij de vervaardiging van dit advies maakten wij gebruik van de rapportages van de heren Albeda, Douma en Van Stiphout, die als bijlagen bij ons advies werden gevoegd. Een vierde bijlage bij het advies bevat overzichten van de tot op heden uit het Bedrijfsfonds verstrekte financiële bijstand.

In het advies stellen wij ons vragen als: gelden thans nog dezelfde overwegingen betreffende persverscheidenheid, ten behoeve waarvan het Bedrijfsfonds voor de Pers indertijd werd ingesteld; hebben de gevaren voor en bedreigingen van persverscheidenheid die bij de instelling van het Bedrijfsfonds werden verwacht, zich inderdaad voorgedaan; welke ontwikkelingen zijn nog te verwachten; en hoe kan het persbeleid van de overheid daarop worden afgestemd?

In ons volgende jaarverslag zullen wij uitgebreider ingaan op de inhoud van dit evaluatie-advies.

Hoofdstuk 5. Financiële middelen

5.1. Inleiding

Voordat in dit hoofdstuk de jaarrekening van ons fonds over 1991 wordt gepresenteerd, geven wij eerst een overzicht van de bronnen van de financiële middelen van ons fonds en de wijze waarop wij over deze middelen beschikken.

Herkomst financiële middelen

De financiële middelen van het Bedrijfsfonds voor de Pers zijn oorspronkelijk afkomstig uit de opbrengsten van de etherreclame. De eerste middelen verkregen wij in de vorm van dotaties in het kader van de etherreclame compensatie-uitkeringen die de pers ter beschikking werden gesteld in de periode 1967 tot en met 1973. Daarnaast ontvingen wij middelen uit de opbrengsten van een tijdelijke opslag van 5% op de tarieven van de etherreclame gedurende de jaren 1973 tot en met 1976.

In verband met de Compensatieregeling voor Dagbladen werden in de jaren 1983, 1985 en 1987 dotaties gedaan. In 1988 ontvingen wij eveneens een dotatie ten behoeve van de uitvoering van de in de vorige zin genoemde regeling, maar nu op grond van de op 1 januari van dat jaar in werking getreden Mediawet. Deze voor de Compensatieregeling ter beschikking gestelde middelen waren evenals voorheen afkomstig uit de opbrengsten van de etherreclame.

Naast de bovengenoemde dotaties hebben wij ook inkomsten uit rentebaten. Deze rentebaten worden voornamelijk ontvangen uit beleggingen en voor een klein deel uit kredieten, die wij in het kader van onze taken op het gebied van de individuele steunverlening kunnen verstrekken.

Wijziging Mediawet

Eind 1991 is de Mediawet op een aantal punten gewijzigd in het kader van de Wet Landelijke commerciële omroep. Een wijziging die voor ons in dit kader van belang is, is die op het gebied van de mogelijkheden tot financiële voeding van het Bedrijfsfonds. Bepaald werd namelijk dat de minister van WVC voortaan jaarlijks zal vaststellen welk percentage van de inkomsten uit reclameboodschappen van de Stichting Etherreclame en van de inkomsten van de commerciële omroepinstellingen, die op grond

van de wet toestemming hebben verkregen, jaarlijks wordt uitgekeerd ten behoeve van ons fonds. Dit percentage zal niet hoger dan 4% zijn.

In ons advies van 10 april 1991⁴⁴ adviseerden wij de minister van WVC desgevraagd, dit percentage voor 1991 ten behoeve van de uitvoering van de ons bij wet toegewezen taken vast te stellen op 3%. Wij baseerden dit percentage op de raming dat wij, uitgaande van de op dat moment actuele financiële situatie van ons fonds, per jaar ca. f 17 à f 20 miljoen aan additionele financiële middelen nodig zouden hebben voor de uitvoering van de ons in de Mediawet door de wetgever opgedragen taken.

In mei liet de minister ons weten de op dat moment onder ons beheer zijnde financiële middelen voor de uitoefening van onze functie in de jaren 1991 en 1992 voldoende te achten. De minister meldde dat het op grond van die overweging voor haar vaststond dat zij de Tweede Kamer op basis van de Mediawet niet zou voorstellen het Bedrijfsfonds in 1991 en 1992 financieel te voeden. Verder liet de minister ons weten vanaf 1993 een percentage van 2% vooralsnog voldoende te achten en zich bij deze mededeling te baseren op de op dat moment voorhanden zijnde taxaties van de etherreclamemarkt.

In februari 1992 adviseerden wij de minister opnieuw over de financiële voeding van het Bedrijfsfonds. Wij vroegen de minister in dit advies om bij de voorbereiding van de WVC-begroting voor 1993 rekening te houden met een dotatie ten behoeve van ons fonds van circa f 20 miljoen en het in de wet genoemde voedingspercentage van ons fonds dienovereenkomstig vast te stellen.⁴⁵

⁴⁴ Zie ook paragraaf 4.5.1 van dit jaarverslag.

⁴⁵ Sinds 1 januari 1992 luidt artikel 128 van de Mediawet:

1. Onze Minister bepaalt welk percentage van de inkomsten uit reclameboodschappen van de Stichting Etherreclame onderscheidenlijk van de commerciële omroepinstellingen die toestemming hebben verkregen, jaarlijks wordt uitgekeerd ten behoeve van het Bedrijfsfonds voor de Pers. Dit percentage is niet hoger dan vier.
2. De uitgaven van het Bedrijfsfonds worden bestreden uit de in het eerste lid bedoelde inkomsten en uit andere beschikbare middelen.
3. Onze Minister kan nadere regels geven over de vaststelling van de in het eerste lid bedoelde inkomsten.

Financieel beheer

Als zelfstandig bestuurslichaam voert het Bedrijfsfonds zelfstandig het beheer over de financiële middelen, de uitgaven en de beleggingen, etc. Over de wijze waarop wij ons gedurende het verslagjaar van deze taak hebben gekweten, geven wij nadere gegevens in de hierna volgende balans, de staat van baten en lasten en de toelichting op beide. Ter vergelijking zijn de cijfers over 1990 bijgevoegd.

Op grond van de Mediawet behoeven onze jaarlijkse begroting en onze jaarrekening goedkeuring van de minister van WVC. Voor onze jaarrekening over 1990 en onze begroting voor 1992 hebben wij deze ministeriële goedkeuring ontvangen. De jaarrekening over 1991 is inmiddels ter goedkeuring aan de minister van WVC voorgelegd.

Nationale Investeringsbank (NIB)

De NIB fungeert reeds lang als intermediair bij de financiële steunverlening uit het fonds wanneer aan afzonderlijke persorganen kredieten worden verstrekt. De bank stelt in overleg met ons kredietoffertes op, waarin de vorm en de voorwaarden van de financiële steunverlening zijn vastgelegd. De hieruit voortvloeiende kredietovereenkomst wordt dan ook tussen de desbetreffende persorganen en de NIB namens ons afgesloten. De bank beheert voor ons de verstrekte kredieten, administreert de ontvangsten van aflossingen en rentebedragen, controleert als eerste of kredietvoorwaarden worden nageleefd en signaleert een eventueel in gebreke blijven van kredietnemers in dit opzicht. Met betrekking tot deze zaken voeren wij regelmatig overleg met de NIB.

Tevens stelt de bank in bepaalde gevallen en op ons verzoek een financieel-economisch onderzoek in bij persorganen die bij ons een aanvraag om financiële steun hebben ingediend. Voor een dergelijk onderzoek kunnen wij ons echter ook tot andere deskundigen wenden.

5.2. Jaarrekening

Balans per 31 december 1991

	<u>31 december 1991</u>		<u>31 december 1990</u>	
	<i>f</i>	<i>f</i>	<i>f</i>	<i>f</i>
Inrichting en inventaris		P.M.		P.M.
Belegde middelen				
Leningen u/g	53.800.000		53.800.000	
Deposito's	<u>—</u>		<u>6.900.000</u>	
		53.800.000		60.700.000
Vorderingen				
Uitstaande kredieten	3.194.781		2.996.377	
Te vorderen interest	2.704.421		2.770.460	
Waarborgsom	17.790		17.790	
Vooruitbetaalde en te ontvangen bedragen	<u>19.355</u>		<u>38.915</u>	
		5.936.347		5.823.542
Liquide middelen				
Banken	37.482		60.439	
Kas	<u>11.897</u>		<u>345</u>	
		<u>49.379</u>		<u>60.784</u>
		<u>59.785.726</u>		<u>66.584.326</u>

	<u>31 december 1991</u>		<u>31 december 1990</u>	
	<i>f</i>	<i>f</i>	<i>f</i>	<i>f</i>
Vermogen				
Vermogen begin boekjaar	35.818.772		47.763.421	
Nadelig saldo boekjaar	<u>-4.931.003</u>		<u>-11.944.649</u>	
		30.887.769		35.818.772
Voorzieningen				
Voorziening uitvoering Compensatieregeling voor Dagbladen		15.000.000		15.000.000
Kortlopende schulden				
Leningen o/g	10.000.000		—	
Overige schulden en overlopende passiva	<u>3.897.957</u>		<u>15.765.554</u>	
		<u>13.897.957</u>		<u>15.765.554</u>
		<u>59.785.726</u>		<u>66.584.326</u>

Staat van baten en lasten over 1991

	1991		1990 ¹	
	f	f	f	f
Baten				
Interestbaten minus -lasten				
Leningen u/g	3.524.400		3.524.400	
Deposito's	131.210		1.419.869	
Uitstaande kredieten	8.076		27.106	
Leningen o/g	-672.457		—	
Overige	5.157		606	
		2.996.386		4.971.981
Lasten				
Steunverlening persorganen				
Compensatieregeling voor Dagbladen:				
— Uitkeringen inzake Compensatieregeling voor Dagbladen 1985, 1986 en 1989	—		30.575.250	
Af: Onttrekking Voorziening uitvoering Compensatie- regeling voor Dagbladen	—		30.575.250	
		—		—
— Dotatie Voorziening uitvoering Compensatieregeling voor Dagbladen 1991 resp. 1990	—		15.000.000	
— Aanvullende dotatie voor- ziening uitvoering Compensatieregeling voor Dagbladen 1985	—		785.250	
— Voorbereidings- en uitvoeringskosten	2.641		202.586	
— Onderzoek t.b.v. Compensatieregeling voor Dagbladen	93.471		—	
		96.112		15.987.836

¹ Aangepast voor vergelijkingsdoeleinden.

Vervolg staat van baten en lasten over 1991

	1991		1990 ¹	
	f	f	f	f
Individuele steunverlening				
– Subsidies	3.157.373		100.000	
– Voorbereidings- en uitvoeringskosten	192.430		65.942	
– Voorziening uitstaande kredieten	<u>3.521.000</u>		<u>–</u>	
		6.870.803		165.942
Onderzoekskosten		277.201		66.147
Apparaatskosten				
Bestuurskosten	111.883		119.235	
Personeelskosten	308.112		299.108	
Bureaunkosten	165.801		168.166	
Algemene kosten	<u>97.477</u>		<u>110.196</u>	
		683.273		696.705
Nadelig saldo		<u>–4.931.003</u>		<u>–11.944.649</u>

¹ Aangepast voor vergelijkingsdoeleinden.

TOELICHTING BEHORENDE TOT DE JAARREKENING 1991

Algemeen

Het Bedrijfsfonds voor de Pers is ingesteld op grond van artikel 123 van de Mediawet welke is ingegaan op 1 januari 1988. Het fonds heeft rechtspersoonlijkheid. In artikel 149 is geregeld dat de Stichting Bedrijfsfonds voor de Pers is ontbonden en dat de rechten en verplichtingen van de Stichting op 1 januari 1988 zijn overgegaan op het Bedrijfsfonds voor de Pers.

Doelstelling van het Bedrijfsfonds voor de Pers is het bevorderen van de pluriformiteit van de pers voor zover die van belang is voor de informatie en opinievorming. Taken van het Bedrijfsfonds zijn onder andere het verlenen van financiële steun ten behoeve van persorganen, het verrichten dan wel doen verrichten van onderzoek met betrekking tot het functioneren van de pers en het desgevraagd of uit eigen beweging ter zake adviseren van de minister van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur (WVC).

Sedert het in werking treden van de Mediawet op 1 januari 1988 bepaalt de minister van WVC jaarlijks of bedragen aan het Bedrijfsfonds voor de Pers ter beschikking worden gesteld ten behoeve van de financiële steunverlening door het fonds. Zo stelde de minister in 1988 nog een bedrag van f 15.000.000 beschikbaar ten behoeve van de uitvoering van de Compensatieregeling voor Dagbladen. Sindsdien heeft het fonds van de zijde van het ministerie van WVC geen dotaties meer ontvangen.

Voor de jaren 1989 en 1990 waren naar het oordeel van de minister de middelen waarover het Bedrijfsfonds beschikte voldoende om de uitkeringen inzake de uitvoering van de Compensatieregeling voor Dagbladen te financieren.

Eind 1991 is de Mediawet op een aantal punten gewijzigd in het kader van de Wet Landelijke commerciële omroep. Een aanpassing van de wijze van financiële voeding van het Bedrijfsfonds maakte deel uit van deze wetswijziging. Bepaald werd dat de minister van WVC voortaan jaarlijks zal vaststellen welk percentage van de inkomsten van de Stichting Etherreclame en van de inkomsten van commerciële omroepinstellingen, die op grond van de wet toestemming hebben gekregen als bedoeld in artikel 71b van de Mediawet, wordt uitgekeerd ten behoeve van het fonds. De wet bepaalt verder dat dit percentage niet hoger zal zijn dan 4%.

In een eerdere fase had het bestuur van het Bedrijfsfonds voor de Pers de minister reeds in kennis gesteld van zijn opvatting een jaarlijkse bijdrage van ca. f 20.000.000 voor de uitvoering van de aan het fonds bij wet opgedragen taken noodzakelijk te achten.

In mei 1991 liet de minister van WVC het Bedrijfsfonds voor de Pers weten de financiële middelen, die op dat moment onder het beheer van het fonds waren, voor de uitoefening van de functie van het Bedrijfsfonds in 1991 en 1992 voldoende te achten. Op grond van die overweging deelde de minister mede het fonds in die jaren geen financiële middelen op basis van de Mediawet ter beschikking te zullen stellen.

Voorts deelde de minister mee vanaf 1993 een voedingspercentage van 2% vooralsnog voldoende te achten, aangezien daarmee het door het bestuur geïndiceerde jaarlijkse middelenniveau naar verwachting zal worden bereikt. De minister baseerde zich bij deze laatste mededeling op de voorhanden zijnde taxaties van de etherreclamemarkt.

In een advies van 20 december 1990 had het Bedrijfsfonds voor de Pers de Minister van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur aanbevolen de werking van de Compensatieregeling voor Dagbladen, in een vereenvoudigde en aangepaste vorm, met 5 jaar te verlengen.

In een brief aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal van 27 december 1991 liet de minister weten het wenselijk te vinden, voorafgaand aan politieke besluitvorming over de regeling, een "second opinion" in te winnen. In die brief deelde zij verder mede dat het debat met de Tweede Kamer op zijn vroegst begin 1992 zou kunnen plaatsvinden, en dat zij op grond daarvan de uitvoering van de Compensatieregeling voor Dagbladen over 1990 tot nader order opschortte.

In afwachting van verdere besluitvorming is de in 1990 gevormde Voorziening uitvoering Compensatieregeling voor Dagbladen 1990 ongewijzigd gehandhaafd.

Aanpassing indeling staat van baten en lasten

Met ingang van het boekjaar 1991 zijn de Voorbereidings- en uitvoeringskosten van individuele steunverlening, die in 1990 in de Apparaatskosten onder Algemene kosten waren begrepen, afzonderlijk opgenomen in de Staat van Baten en Lasten. De vergelijkende cijfers van 1990 zijn overeenkomstig aangepast. Deze wijzigingen in de rubricering hebben geen invloed op het resultaat over 1990 en 1991.

Grondslagen van waardering en resultaatbepaling

De activa en passiva zijn opgenomen voor de nominale waarde, tenzij anders is vermeld.

Ten laste van de Staat van Baten en Lasten worden voorzieningen gevormd voor te verrichten uitkeringen met betrekking tot de uitvoering van de Compensatieregeling voor Dagbladen. Voor de ten laste van het boekjaar gebrachte uitkeringen wordt een overeenkomstig bedrag onttrokken aan de voorziening.

Uitkeringen aan persorganen uit hoofde van de steunverlening, die niet het karakter hebben van een kredietverlening, worden als last verantwoord in het verslagjaar waarin door het bestuur van het Bedrijfsfonds voor de Pers een besluit tot uitkering is genomen.

Op grond van de Mediawet kan individuele financiële steunverlening in de vorm van kredieten en kredietfaciliteiten aan persorganen onder andere plaatsvinden, indien de continuïteit van een persorgaan in gevaar is en de noodzakelijke steun niet op andere wijze kan worden verkregen. Voor de risico's welke hieruit voortvloeien zijn in voorgaande jaren, gegeven de geringe

omvang van de uitstaande kredieten in verhouding tot het eigen vermogen, geen specifieke voorzieningen getroffen. Gezien de groeiende omvang van de kredietverlening en gelet op de bijzondere risico's die voor het Bedrijfsfonds voor de Pers uit de wettelijke taak voortvloeien wordt met ingang van het boekjaar 1991 het vormen van een voorziening noodzakelijk geacht. De dotaties aan deze voorziening worden in de Staat van Baten en Lasten verantwoord onder het hoofd "Voorziening uitstaande kredieten". Bij kwijtschelding van verleende kredieten wordt overgegaan tot afboeking daarvan ten laste van de Staat van Baten en Lasten onder het hoofd "Afboeking van uitstaande kredieten in verband met kwijtschelding". Bij de kredietverlening aan persorganen is in het algemeen overeengekomen dat er in principe rente over het verstrekte krediet moet worden voldaan. In sommige gevallen wordt gelijktijdig bepaald dat indien overigens aan de voorwaarden van het krediet wordt voldaan, de rente geheel of gedeeltelijk zal worden kwijtgescholden. Om deze reden worden rentebaten uit dezen hoofde eerst na ontvangst in de jaarrekening verwerkt.

De overige lasten en baten worden verantwoord in het verslagjaar waarop ze betrekking hebben.

BALANS PER 31 DECEMBER 1991

Inrichting en inventaris

Aanschaffingen worden in het jaar van aanschaf volledig afgeschreven. In 1991 is in verband hiermee f 13.085 (1990: f 16.224) als kosten verantwoord onder bureaunkosten.

Belegde middelen

Leningen u/g

	31-12-1991 f	31-12-1990 f
Dit betreft de volgende verstrekte onderhandse geldleningen:		
– 6,4% Coöperatieve Vereniging Friesland Bank, looptijd 1 december 1988 tot 1 december 1993	5.000.000	5.000.000
– 6,3% Westland/Utrecht Hypotheekbank N.V., looptijd 8 december 1988 tot 8 december 1993	8.800.000	8.800.000
– 6,625% Staat der Nederlanden, looptijd 2 januari 1989 tot 2 januari 2002	40.000.000	40.000.000
	<u>53.800.000</u>	<u>53.800.000</u>

Het aan de Staat der Nederlanden geleende bedrag bestaat uit vier leningen van f 10.000.000 elk. Twee hiervan dienen tot zekerheid voor opgenomen leningen. Zie toelichting onder Kortlopende schulden.

Vorderingen

Uitstaande kredieten

Na aftrek van de getroffen voorziening bedraagt het uitstaande bedrag f 3.194.781. Per eind 1990 stond, zonder aftrek van een voorziening, een bedrag open van f 2.996.377.

	31-12-1991 f	31-12-1990 f
Te vorderen interest		
Leningen u/g	2.703.287	2.703.287
Deposito's	—	46.163
Kredieten	—	20.425
Overige	<u>1.134</u>	<u>585</u>
	<u>2.704.421</u>	<u>2.770.460</u>

Waarborgsom

Betreft een waarborgsom inzake de huur van het kantoorpand van het Bedrijfsfonds voor de Pers.

Liquide middelen

Banken

Betreft ter vrije beschikking staande gelden op rekening-courant bij de volgende banken:

Kas-Associatie N.V.	23.599	46.801
Postbank N.V.	13.440	12.976
ABN-AMRO Bank N.V.	<u>443</u>	<u>662</u>
	<u>37.482</u>	<u>60.439</u>

	1991 f	1990 f
Vermogen		
Het verloop van het vermogen is als volgt:		
Stand per 1 januari	35.818.772	47.763.421
Nadelig saldo boekjaar	<u>-4.931.003</u>	<u>-11.944.649</u>
Stand per 31 december	<u>30.887.769</u>	<u>35.818.772</u>

Voorzieningen

Betreft de voorzieningen voor de te verrichten uitkeringen met betrekking tot de uitvoering van de Compensatieregeling voor Dagbladen.

Gedurende het boekjaar worden, indien nodig, de voor de uitvoering van de regelingen begrote bedragen ten laste van de staat van baten en lasten gedoteerd aan de voorziening. Onttrekkingen aan de voorziening vinden plaats bij door het bestuur van het Bedrijfsfonds genomen besluiten tot uitkering aan dagbladen.

De specificatie van deze post luidt als volgt:

Voorziening uitvoering Compensatieregeling voor Dagbladen 1990

Stand per 1 januari 1991	f 15.000.000
Mutaties	<u>—</u>
Stand per 31 december 1991	<u>f 15.000.000</u>

Kortlopende schulden

Leningen o/g

De specificatie luidt als volgt:

N.V. Spaarbanken Holding SNS, 's-Hertogenbosch	f 4.000.000
Hollandse Koopmansbank N.V., Amsterdam	5.000.000
Hollandse Koopmansbank N.V., Amsterdam	<u>1.000.000</u>
	<u>f 10.000.000</u>

De lening van **N.V. Spaarbanken Holding SNS** loopt van 11 november 1991 tot 11 november 1992; het rentepercentage bedraagt 9,5%.

Als zekerheid is gecedeerd een lening ad f 10.000.000, rente 6,625%, verstrekt aan de Staat der Nederlanden.

De lening van **Hollandse Koopmansbank N.V.** ad f 5.000.000 loopt van 27 november 1991 tot 2 januari 1992; het rentepercentage bedraagt 9,45%. De lening van Hollandse Koopmansbank N.V. ad f 1.000.000 betreft een call-geld-lening, met dagelijkse stilzwijgende verlenging en een dagelijks vast te stellen rentevoet, die gekoppeld is aan de rente op de geldmarkt. Per 31 december 1991 bedraagt het rentepercentage 10,125%. Als zekerheid voor beide leningen zijn de leningakte en andere stukken betreffende een lening ad f 10.000.000, welke is verstrekt aan de Staat der Nederlanden, gedeponneerd bij de Hollandse Koopmansbank.

	31-12-1991 f	31-12-1990 f
Overige schulden en overlopende passiva		
Interest leningen o/g	108.146	—
Uitkeringen uit hoofde van Compensatieregeling voor Dagbladen over 1989	—	15.000.000
Uitkeringen uit hoofde van individuele steunverlening	3.173.000	200.000
Vorbereidings- en uitvoeringskosten Compensatieregeling voor Dagbladen 1986, 1989 en 1990	200.000	291.304
Onderzoek t.b.v. Compensatieregeling voor Dagbladen	51.700	—
Vorbereidings- en uitvoeringskosten inzake individuele steunverlening	23.664	25.593
Salarissen en sociale lasten	140.260	62.015
Onderzoekskosten	130.060	69.500
Overige	71.127	117.142
	<u>3.897.957</u>	<u>15.765.554</u>

Van het in de bovenstaande specificatie opgenomen bedrag voor uitkeringen uit hoofde van individuele steunverlening zal een bedrag van f 2.173.000 in 1992 worden uitbetaald en f 1.000.000 in 1993.

Niet uit de balans blijvende verplichtingen

Per 31 december 1991 bestaat er een niet in de balans opgenomen verplichting van f 300.000 in verband met een in 1991 toegezegde kredietverlening.

STAAT VAN BATEN EN LASTEN OVER 1991

Steunverlening persorganen

Compensatieregeling voor Dagbladen

De Compensatieregeling voor Dagbladen is in 1983 voor een periode van vijf jaren in werking getreden. Besloten is de regeling betrekking te laten hebben op de jaren 1981, 1982, 1983, 1985 en 1986. Daarna besloot de Minister van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur de regeling ook toe te passen over 1989. Het totaal van de uitkeringen voor elk van de genoemde jaren is daarbij vastgesteld op circa f 15.000.000.

De regelingen vanaf 1981 tot en met 1989 waren begin 1991 afgesloten. Ingevolge een brief van de minister van WVC aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal d.d. 11 december 1989 zijn de voor de Compensatieregeling 1989 benodigde gelden geput uit de eigen middelen van het Bedrijfsfonds voor de Pers.

Overigens wordt verwezen naar de toelichting opgenomen onder het hoofd "Algemeen".

De specificatie per jaar van de uit dezen hoofde aan persorganen gedane uitkeringen over de jaren tot en met 1991 is als volgt:

- 1981	f 15.000.000
- 1982	15.000.000
- 1983	14.211.765
- 1985	15.785.250
- 1986	15.000.000
- 1989	15.000.000
	<u>f 89.997.015</u>

	1991 f	1990 f
Voorbereidings- en uitvoeringskosten:		
- Uitvoering Compensatieregeling 1985	-	43.672
- Uitvoering Compensatieregeling 1986	2.641	29.174
- Uitvoering Compensatieregeling 1989	-	-171.355
- Voorbereiding Compensatieregeling 1989	-	93.392
- Voorbereiding Compensatieregeling 1990	-	7.703
- Uitvoering Compensatieregeling 1990	-	200.000
	<u>2.641</u>	<u>202.586</u>

	1991 f	1990 f
Onderzoek t.b.v. Compensatieregeling voor Dagbladen:		
– Economisch Instituut Tilburg, project “Actualisering Regionaliteit”	41.771	–
– Economisch Instituut Tilburg, project “De Compensatieregeling voor Dagbladen in Perspectief”	51.700	–
	<u>93.471</u>	<u>–</u>

Individuele steunverlening

Subsidies:

– Uitkering ten behoeve van reorganisatie-onderzoek bij het Nederlands Dagblad	–15.627	100.000
– Drukkerij Uitgeverij Hoekstra B.V. ten behoeve van de reorganisatie van het Bolswards Dagblad	73.000	–
– Nederlands Dagblad/Gereformeerd Gezinsblad B.V. ten behoeve van de reorganisatie van de exploitatie van het Nederlands Dagblad	2.500.000	–
– “B.V. De Vrije sinds 1898” ten behoeve van de reorganisatie van De Vrije	100.000	–
– B.V. Weekbladpers ten behoeve van eenmalige reorganisatie van Primeur	500.000	–
	<u>3.157.373</u>	<u>100.000</u>

Vorbereidings- en uitvoeringskosten:

– Onderzoekskosten individuele steunverlening	100.264	14.335
– Beheerskosten uitstaande kredieten	92.166	51.607
	<u>192.430</u>	<u>65.942</u>

Voorziening uitstaande kredieten:

Verwezen wordt naar de toelichting opgenomen onder het hoofd “Grondslagen van waardering en resultaatbepaling”.

	1991 f	1990 f
Onderzoekskosten		
– Publikatie “Adviezen in 1990”	14.000	–
– Project “Onderzoek naar toekomst- verwachtingen lokale medialandschappen”	35.000	–
– Project en publikatie van “Tussen krantebedrijf en mediaconcern”	89.909	–
– Project “Bedrijfseconomische implicaties van fusies in de Nederlandse dagbladpers”	40.000	–
– Publikatie onderzoek “Media in beweging”	38.292	–
– Vervolgonderzoek Nederlandse Nieuwsbladpers	15.000	–
– Onderzoek “Evaluatie Bedrijfsfonds voor de Pers”	45.000	–
– Project “Onderzoek naar inhoudelijke effecten van persconcentraties”	–	24.500
– Project “Ontwikkeling van een informatie- systeem voor persbedrijfstakgegevens”	–	45.000
– Onderzoek “Persfusiecontrole”	–	–3.353
Totaal	<u>277.201</u>	<u>66.147</u>

5.3. Accountantsverklaring

Wij hebben de jaarrekening 1991 van het Bedrijfsfonds voor de Pers te Den Haag gecontroleerd. Dit onderzoek is verricht in overeenstemming met algemeen aanvaarde controlegrondslagen.

Op grond van dit onderzoek zijn wij van oordeel dat deze jaarrekening een getrouw beeld geeft van de grootte en de samenstelling van het vermogen van het Fonds op 31 december 1991 en van het resultaat over 1991.

Amstelveen, 16 april 1992.

KPMG Klynveld

Bijlage I:

Brief d.d. 10 april 1991: Advies m.b.t. het voedingspercentage voor Bedrijfsfonds

De Minister van Welzijn,
Volksgezondheid en Cultuur
Postbus 5406
2280 HK RIJSWIJK

10 april 1991
4732

—

Voedingspercentage Bedrijfsfonds voor de Pers

Mevrouw de minister,

Met het oog op de komende parlementaire behandeling van het voorstel tot wijziging van de Mediawet, dat invoering van landelijke commerciële omroep beoogt, geven wij u hierbij advies over de voor 1991 benodigde financiële middelen van het Bedrijfsfonds voor de Pers. Dit advies houdt verband met uw in het voorstel voorziene bevoegdheid, te bepalen welk percentage van de STER-opbrengsten onderscheidenlijk van de opbrengsten van commerciële omroepinstellingen die toestemming hebben verkregen, jaarlijks wordt uitgekeerd ten behoeve van het Bedrijfsfonds voor de Pers (artikel 128, eerste lid, van het wijzigingsvoorstel).

Overwegingen

Met betrekking tot deze laatstgenoemde bevoegdheid hebben wij het volgende overwogen.

De Mediawet heeft het Bedrijfsfonds voor de Pers tot doel gegeven het handhaven en bevorderen van de pluriformiteit van de pers, voor zover die van belang is voor de informatie en opinievorming. Daartoe draagt de wet het Bedrijfsfonds onder meer als taak op financiële steun aan persorganen te verlenen in de vorm van uitkeringen, kredieten en/of kredietfaciliteiten.

Bovendien heeft het Bedrijfsfonds tot taak gekregen onderzoek met betrekking tot het functioneren van de pers te verrichten dan wel te doen verrichten.

Deze opdracht van de wetgever impliceert, dat het Bedrijfsfonds voor de Pers over voldoende financiële middelen moet kunnen blijven beschikken om deze taken naar behoren te kunnen uitvoeren. Op grond van de volgende overwegingen zijn wij van oordeel, dat een permanent niveau in de hoogte van de beschikbare middelen aanwezig dient te zijn voor het uitvoeren van die taken.

1. Op het gebied van de financiële steunverlening op grond van artikel 130 van de Mediawet is het zeer wel mogelijk dat wij zullen worden geconfronteerd met grote projecten en aanvragen om substantiële steunbedragen. Vooral wanneer grote persorganen in financiële problemen verkeren of een eenmalige reorganisatie uitvoeren, kan de financiële steunbehoefte zodanig omvangrijk zijn dat alleen hoge bedragen van enkele miljoenen soelaas bieden. Het vermogen van ons fonds dient voldoende groot te zijn om ook bij dergelijke zeer grote steunaanvragen onze wettelijke taken zonder vertraging te kunnen uitvoeren.

2. De Mediawet zegt in artikel 130 onder meer, dat het Bedrijfsfonds deze financiële steun kan verstrekken, indien de continuïteit van de exploitatie van een persorgaan in gevaar is en de noodzakelijke steun niet of niet afdoende op andere wijze kan worden verkregen.

Ons fonds functioneert in die zin ten behoeve van persorganen als een vangnet. Persorganen, die zich in zodanige financiële moeilijkheden bevinden dat de continuïteit van de exploitatie gevaar loopt of dreigt te gaan lopen, kunnen zich met een verzoek om steun tot ons wenden. De benodigde financiële bijstand kan worden verstrekt, mits deze niet elders kan worden verkregen. Dergelijke steun, ook indien deze in de vorm van een krediet wordt verstrekt, heeft een sterk risicodragend karakter.

Op grond van onze wettelijke taak gaan wij verder in het accepteren van deze risico's dan andere financiers zouden doen. Wij volgen deze handelwijze zonder voor de daaraan verbonden risico's in onze jaarrekening voorzieningen te treffen. In het algemeen behoort het echter tot de gebruikelijke vereisten van

jaarrekeningen dergelijke voorzieningen daarin wel op te nemen. Indien we deze gebruikelijke lijn ook in onze jaarrekening zouden volgen en dientengevolge voorzieningen zouden treffen voor de sterk risicodragende steunverleningen, bestaat het gevaar dat de betrokken persorganen daaruit opmaken, dat het Bedrijfsfonds aanvaardt dat de verleende kredieten niet worden terugbetaald. Indien evenwel het vermogen van het Bedrijfsfonds een voldoende omvang heeft, is het in het geheel van de regels voor het opmaken van jaarrekeningen aanvaardbaar, dat voorzieningen voor risicodragende leningen achterwege worden gelaten.

3. In deze taakstelling zijn we er niet alleen op gericht, de bestaande persverscheidenheid zoveel mogelijk te handhaven. Een overheidsbeleid dat op de dynamiek in de samenleving wenst in te spelen, kan niet uitsluitend gericht zijn op het zoveel mogelijk handhaven van het bestaande. Dan zou van het beleid alleen een conserverende werking op de pers uitgaan. Om die reden is het van belang, dat het overheidsbeleid naast conservering, ook gericht wordt op het stimuleren van nieuwe ontwikkelingen in het perslandschap. Bij verschillende gelegenheden heeft ook u dit inspelen op de dynamiek van de perssector bepleit.

De perswereld ziet zich allereerst geplaagd voor allerlei aanpassingsprocessen van 'oude' persmedia, mede onder invloed van nieuwe technologische ontwikkelingen. Investerings in nieuwe apparatuur, onderzoek en redactionele aanpassingen vragen vele tientallen miljoenen guldens van de betrokken bedrijven.

4. Ook nieuwe media dienen in deze veranderende samenleving kansen te krijgen. Met het oprichten van een nieuw dagblad, dat thans reeds op grond van de Mediawet uit het Bedrijfsfonds voor de Pers kan worden gesteund, zijn eveneens tientallen miljoenen guldens gemoeid.

Indien in dergelijke gevallen tot steunverlening uit het Bedrijfsfonds zou worden besloten, valt te verwachten dat er een groot beslag op de beschikbare middelen wordt gelegd. Om dergelijke gevallen op te vangen en daarbij geen vertraging op te lopen als gevolg van (vertraging in) de besluitvorming over het beschikbaar stellen van middelen, dient het Bedrijfsfonds over voldoende buffer te blijven beschikken.

5. Bij diverse gelegenheden heeft u uw voornemen kenbaar gemaakt de mogelijkheden van ons fonds tot financiële ondersteuning van initiatieven tot de opzet en de start van nieuwe bladen te willen verruimen. Op dit moment kunnen wij op dit gebied slechts financiële steun verlenen, indien het nieuwe blad een dagblad betreft. Wij adviseerden u hierover onder meer in onze brief van 13 september 1990, kenmerk 4242. Indien zich in de toekomst, na een wetswijziging op grond van uw voornemen in dit opzicht, aanvragen om financiële steun ten behoeve van nieuwe bladen zullen voordoen, zullen wij over voldoende financiële middelen moeten beschikken om de benodigde steun te kunnen verlenen.

6. In ons advies van 21 december 1990 reikten wij u aanbevelingen aan voor de toekomstige opzet van de Compensatieregeling voor Dagbladen. Deze regeling is een belangrijk instrument gebleken voor het in stand houden van de pluriformiteit in de dagbladpers. Over invoering van de regeling over 1990, alsmede over voortzetting van deze regeling voor volgende jaren, neemt u binnenkort in overleg met de Tweede Kamer een beslissing.

Bij voortzetting van de regeling over 1990, en indien ingevolge onze aanbeveling tot verdere voortzetting van de compensatieregeling voor vijf jaar (over 1991 t/m 1995) wordt besloten, dient jaarlijks f 15 mln. aan de middelen van het Bedrijfsfonds voor de Pers te worden toegevoegd.

7. Het Mediabesluit zegt in artikel 63 dat wij binnen drie maanden na het in behandeling nemen van een aanvraag over de desbetreffende aanvraag dienen te beslissen. Dit impliceert dat er voldoende financiële ruimte beschikbaar zal moeten zijn om beslissingen tot steunverlening ook snel te kunnen uitvoeren. Daar komt nog bij dat de in het wijzigingsvoorstel voorziene procedure van besluitvorming over eventuele aanvulling van financiële middelen tijdrovend is.

Advies

Wij adviseren u op grond van vorengenoemde overwegingen de beschikbare middelen van het Bedrijfsfonds voor de Pers ten behoeve van individuele steunverlening, de Compensatieregeling voor Dagbladen en onderzoek permanent op f 50 mln. te houden.

Voor de financiering hiervan heeft deze aanbeveling de volgende consequenties. Aan het eind van 1990 beliep het vermogen van ons fonds f 35.800.000,—. In dit bedrag zijn uitstaande kredieten tot een totaal van nagenoeg f 3.000.000,— besloten. Voor de uitvoering van de Compensatieregeling voor Dagbladen over 1990 en volgende jaren hebben wij een bedrag van f 15.000.000,— jaarlijks voorzien.

Dit impliceert dat jaarlijks naar verwachting f 17 à 20 mln. nodig zal zijn om het niveau van de middelen op f 50 mln. te houden.

Wij adviseren u derhalve met ingang van 1991 een zodanig percentage van de STER-opbrengsten onderscheidenlijk van de opbrengsten van commerciële omroepinstellingen die toestemming hebben verkregen, ten behoeve van het Bedrijfsfonds voor de Pers te kiezen, dat f 17 à 20 mln. per jaar aan additionele middelen verkregen wordt. Om onzekerheid over de jaarlijkse hoogte van dat percentage te voorkomen, achten we een zekere mate van continuïteit in de hoogte van het percentage over de jaren heen wenselijk. Voorshands ramen we dit percentage op ca. 3%.

Hoogachtend,
namens het bestuur,

Prof. drs J.W. Schoonderbeek,
voorzitter.

C. Appendix

Ontwikkelingen in de pers

In ons jaarverslag over 1989 gaven wij een eerste aanzet om te komen tot een uitgebreid overzicht van gegevens over de ontwikkelingen in de pers. Aan het slot van dit verslag wordt voortgegaan op de inmiddels reeds twee jaren gevolgde weg. In tegenstelling tot de vorige jaren hebben de tabellen in deze appendix bij het jaarverslag over 1991 slechts betrekking op de dagbladpers en de tijdschriftpers. Gegevens over de lokale media konden wij niet tijdig beschikbaar krijgen.

De cijfers in de tabellen zijn geactualiseerd en geven aan welke ontwikkelingen in 1991 hebben plaatsgevonden. De cijfers over een aantal voorafgaande jaren zijn opgenomen om de ontwikkelingen over een langere periode in beeld te brengen. In paragraaf 1 komt de dagbladpers aan de orde. In deze paragraaf is een overzicht gegeven over de afgelopen vijf jaar van aantallen en oplagen van dagbladen, van aantallen dagbladondernemingen en tenslotte van marktaandelen van de tien grootste ondernemingen, uitgedrukt als percentage van de totale oplage van alle dagbladen. Bovendien worden in deze paragraaf de belangrijkste ontwikkelingen weergegeven die zich de afgelopen vijf jaar hebben voorgedaan op het gebied van de aanbidersconcentratie en de redactionele concentratie in de dagbladpers.

In paragraaf 2 is een tabel te vinden over de oplagen van de opinieweekbladen.

In de toelichtingen van de tabellen worden enkele tendensenesignaleerd.

De in deze appendix gepresenteerde gegevens zijn door Het Persinstituut aangeleverd. Deze gegevens bestaan uit voor dit overzicht geactualiseerde, ten dele reeds elders gepubliceerde data.

In het verslagjaar heeft ons bestuur Het Persinstituut de opdracht verstrekt om te komen tot de ontwikkeling van software voor een computergestuurd informatiesysteem. In de toekomst zullen met behulp van dit systeem gegevens op dit gebied kunnen worden samengesteld.

Het is de bedoeling dat hierdoor in de appendix bij het jaarverslag in de toekomst ook weer aandacht besteed zal kunnen worden aan de lokale media.

Paragraaf I: Dagbladen

Tabel I Dagbladen: aantallen en oplagen

	1991	1990	1989	1988	1987
Aantal zelfstandige hoofdredacties					
specialistisch	4	4	4	4	6
landelijk	8	8	9	9	9
regionaal	34	35	35	35	35
TOTAAL	46	47	48	48	50
Betaalde oplagen					
specialistisch	93.760	91.403	88.356	85.706	92.434
landelijk	2.023.860	2.011.705	1.982.533	1.970.528	1.931.215
regionaal	2.615.821	2.615.669	2.614.749	2.619.781	2.626.882
TOTAAL	4.733.441	4.718.777	4.685.638	4.676.015	4.650.531
Indexcijfer Totaal	101.78	101.47	100.75	100.55	100.00

Tabel I

In tabel I zijn het aantal dagbladen met een zelfstandige hoofdredactie en de oplagen van alle dagbladen weergegeven. Hierbij is een onderscheid gemaakt naar de oriëntatie van de bladen, te weten specialistisch, landelijk en regionaal.

Voor de berekening van de oplagecijfers is grotendeels gebruik gemaakt van materiaal van het Centraal Bureau voor Courantenpubliciteit (Cebuco). Oplagecijfers van de Nederlandse Staatscourant (1987-1990) en van de Barneveldse Krant (1991) zijn afkomstig van de respectievelijke uitgevers.

De cijfers met betrekking tot het aantal bladen zijn gebaseerd op de situatie aan het einde van het kalenderjaar. Het Cebuco-oplagicijfer over 1991 is de som van het gemiddeld aantal abonnees van alle bladen in september 1991 en de gemiddelde losse verkoop in de periode van 1 juli 1990 tot en met 30 juni 1991. Voor de jaren 1987 tot en met 1990 is de berekeningswijze analoog.

Toelichting

In 1988 loopt het aantal specialistische dagbladen terug van zes naar vier. In dat jaar verdwijnen het Economisch Dagblad en het Dagblad voor de Scheepvaart van de markt.

In 1990 verdwijnt De Waarheid, waardoor het aantal landelijke dagbladen met één vermindert en op acht uitkomt.

In 1991 worden Het Vrije Volk en het Rotterdams Nieuwsblad samengevoegd tot het Rotterdams Dagblad, waardoor het aantal regionale bladen daalt van 35 naar 34.

Eind 1988 sloot de Nederlandse Staatscourant zich aan bij de Vereniging De Nederlandse Dagbladpers (NDP). In deze appendix bij het jaarverslag over 1991 zijn voor het eerst de gegevens van deze krant, als specialistisch dagblad, in de overzichten opgenomen. Hierdoor verschillen de bovenstaande aantallen en oplagen van de cijfers die daarvoor waren opgenomen in vorige jaarverslagen.

Met het in 1990 verdwenen dagblad De Waarheid is wel rekening gehouden in de tabel met het aantal zelfstandige hoofdredacties, maar niet in de tabel met betaalde oplagen, aangezien De Waarheid geen oplagegegevens verstrekke.

Tabel 2 Dagbladondernemingen: aantallen

	1991	1990	1989	1988	1987
Aantal zelfstandige ondernemingen					
alleen specialistisch	3	3	2	2	3
alleen landelijk	3	3	4	4	4
alleen regionaal	12	12	14	14	16
overig (combinaties)	2	2	3	3	3
TOTAAL	20	20	23	23	26

Tabel 2

In tabel 2 is het aantal zelfstandige dagbladondernemingen weergegeven over de afgelopen vijf jaar. De cijfers geven de stand weer aan het einde van de desbetreffende jaren.

Toelichting

In 1988 verdwijnt er één 'alleen specialistische' onderneming, te weten Wijt en Zonen, door het staken van de uitgave van het Dagblad voor de Scheepvaart. Daarnaast daalt in 1988 door fusies het aantal regionale uitgevers van zestien naar veertien. Audet wordt in dat jaar namelijk overgenomen door VNU en

Tijl Kranten-uitgeverij wordt overgenomen door Wegener's Couranten Concern.

In 1990 is er wederom sprake van belangrijke verschuivingen. In de eerste plaats ontstaat uit de fusie tussen Drukkerij de Twentse Courant, Van der Loeff (Tubantia) en de 'regionale poot' van Kluwer (te weten het Deventer Dagblad en de bijbehorende kopbladen), de Oostelijke Dagbladen Combinatie (ODC). Kluwer blijft wel de uitgever van het specialistische dagblad Cobouw. Verder wordt in datzelfde jaar de fusie tussen Hazewinkel Holding Groningen (Nieuwsblad van het Noorden) en Friese Pers Beheer (Leeuwarder Courant) geëffectueerd. Zo ontstaat de Fries-Gronings-Drentse Pers (FGDP), later Noordelijke Dagbladen Combinatie geheten.

Het nettoresultaat van bovenstaande verschuivingen in 1990 is een toename van twee naar drie 'alleen specialistische', en een daling van de 'combinatie'-ondernemingen met één vanwege het feit dat Kluwer nu binnen de eerste categorie valt. De vorming van de FGDP en de ODC heeft tot gevolg dat het aantal 'alleen regionale' ondernemingen terugloopt van veertien naar twaalf. Verder verdwijnt De Waarheid in 1990 van de markt, waardoor er nog drie 'alleen landelijke' ondernemingen resteren.

In 1991 zijn veel fusieplannen bekend gemaakt. Tot uiteindelijke fusies tussen zelfstandige ondernemingen is het echter niet gekomen. De in 1991 voorgenomen fusies tussen Wegener en de ODC en tussen Damiata Holding en de Verenigde Noordhollandse Dagbladen hebben pas in 1992 hun beslag gekregen. Als er in 1992 geen verdere fusies plaatsvinden, dan zal het aantal 'alleen regionale' ondernemingen aan het einde van dit jaar derhalve naar tien zijn gedaald.

Tabel 3 Dagbladondernemingen: Marktaandelen van de 10 grootste ondernemingen (rangorde gebaseerd op 1991) uitgedrukt als percentage van de totale oplage van alle dagbladen

	1991	1990	1989	1988	1987
Holdingmij De Telegraaf	18,22	18,31	18,40	18,37	18,23
Nederlandse Dagblad Unie	16,50	16,47	16,11	16,04	15,52
VNU Dagbladengroep	16,27	16,29	16,22	16,12	6,13
Audet	—	—	—	—	9,80
Perscombinatie	11,90	11,81	11,71	11,66	11,65
Wegener-Tijl	6,94	6,99	7,00	6,95	—
Wegener's Crt Concern	—	—	—	—	5,48
Koninklijke Tijl	—	—	—	—	1,41
Oostelijke Dagblad Combinatie	5,79	5,77	—	—	—
Uitg.mij Van der Loeff	—	—	3,63	3,61	3,59
Drukkerij Twentse Courant	—	—	1,02	1,05	1,08
Deventer Dagblad + kopbladen	—	—	1,12	1,11	1,10
Noordelijke Dagblad Combinatie	5,30	5,31	—	—	—
Friese Pers	—	—	2,36	2,37	2,38
Hazewinkel Pers BV	—	—	2,93	2,92	2,94
Sijthoff Pers	4,19	4,31	4,40	4,45	4,87
Damiate Holding BV	2,92	3,02	3,02	3,05	3,08
Verenigde Noordhollandse Dagbladen	2,74	2,74	2,72	2,71	2,69

Tabel 3

Tabel 3 geeft de ontwikkeling van de marktaandelen van de tien grootste dagbladondernemingen over de afgelopen vijf jaar weer. De rangorde is gebaseerd op de grootte van het marktaandeel dat deze bedrijven in 1991 hadden. De cijfers hebben steeds betrekking op de situatie aan het einde van de desbetreffende jaren.

Toelichting

De afgelopen vijf jaar zijn de grootste veranderingen in marktaandelen veroorzaakt door overnames en fusies. Dit betreft:

1. de overname van Audet door VNU in 1988;
2. de overname van Tijl Kranten-uitgeverij door Wegener's Couranten Concern in 1988;

3. de fusie tussen Hazewinkel Holding Groningen en Friese Pers Beheer in 1990, waaruit de Noordelijke Dagbladen Combinatie ontstond;
4. de fusie tussen Van der Loeff, drukkerij Twentse Courant en het Deventer Dagblad met kopbladen in 1990, waaruit de Oostelijke Dagbladen Combinatie ontstond.

In 1991 blijft dezelfde rangorde gehandhaafd als in 1990. Het gezamenlijke marktaandeel van de in de tabel genoemde ondernemingen schommelt over de gehele periode 1987 tot en met 1991 rond de 90%.

Tabel 4 Concentratiemaatstaven dagbladen

Jaar	Redactionele concentratie		Aanbiedersconcentratie	
	in NE	index	in NE	index
1981	25.092	100,00	16.789	100,00
1982	24.751	98,64	16.222	96,62
1983	24.914	99,29	16.048	95,59
1984	24.982	99,56	15.904	94,73
1985	25.024	99,73	15.834	94,31
1986	25.463	101,48	15.919	94,82
1987	24.757	98,67	15.874	94,55
1988	23.844	95,03	13.480	80,29
1989	23.957	95,48	13.475	80,26
1990	24.099	96,04	12.987	77,35
1991	23.979	95,56	12.891	76,78

Tabel 4

In tabel 4 zijn twee maatstaven opgenomen die een algemene indicatie geven van de mate waarin er sprake is van persconcentratie. Bij redactionele concentratie gaat het om concentratie op dagbladniveau, bij aanbiedersconcentratie om concentratie op het niveau van de onderneming.

De mate van concentratie wordt uitgedrukt in number equivalents (NE). De exacte betekenis hiervan is beschreven in : J.A. de Ridder, Persconcentratie in Nederland, Amsterdam 1984, pagina 47-48.

De maatstaf geeft globaal gesproken aan hoeveel redacties of ondernemingen er zouden zijn wanneer elke bestaande redactie of onderneming helemaal zelfstandig zou opereren. In werkelijkheid bestaan er veel samenwerkingsverbanden op redactioneel en ondernemingsniveau.

Om tot het 'aantal zelfstandige redacties' te komen wordt gewogen op basis van redactionele samenwerkingsverbanden. Voor de berekening van het 'aantal zelfstandige aanbieders' vindt weging plaats op grond van samenwerkingsverbanden en grootte van de ondernemingen.

Aangezien beide maatstaven worden uitgedrukt in aantallen, betekent een stijging van het cijfer dat er sprake is van een afname in concentratie, en een daling dat zich een toename in concentratie voordoet. De cijfers geven de stand aan het einde van de desbetreffende jaren.

Toelichting

De redactionele concentratie neemt in 1988 ten opzichte van 1987 toe met 0.9 NE. Deze stijging wordt veroorzaakt door de aansluiting van Het Vrije Volk bij de Gemeenschappelijke Persdienst (GPD). De aanbiedersconcentratie stijgt in datzelfde jaar sterk (met 2.4 NE) doordat VNU in dat jaar Audet overneemt en Tijl Kranten-uitgeverij wordt overgenomen door Wegener's Couranten Concern. Naast deze overnames is er een derde oorzaak voor de stijging in dit jaar, namelijk het feit dat de vier grootste ondernemingen hun marktaandeel vergroten ten koste van kleinere ondernemingen.

De jaren 1989 en 1990 geven een lichte toename te zien in het aantal, naar redactionele zelfstandigheid gewogen, redacties. De toename wordt veroorzaakt door een meer evenwichtige verdeling van de oplagen van kranten binnen eenzelfde samenwerkingsverband. De grotere bladen binnen de diverse samenwerkingsverbanden verliezen licht terwijl de kleinere bladen juist hun marktaandeel vergroten.

In 1989 treedt er ten opzichte van 1988 weinig verandering op in de aanbiedersconcentratie. Er zijn geen fusieplannen geëffectueerd. De lichte stijging in concentratie wordt veroorzaakt door een geringe stijging in marktaandeel van de vijf grootste concerns. In 1990 stijgt de aanbiedersconcentratie met 0.5 NE door de totstandkoming van de Fries-Gronings-Drentse Pers (FGDP) en de Oostelijke Dagblad Combinatie (ODC). De samenvoeging van Het Vrije Volk en het Rotterdams

Nieuwsblad doet in 1991 de redactionele concentratie licht stijgen. Het effect is echter vrij klein, aangezien beide bladen voorheen reeds in redactionele samenwerkingsverbanden participeerden. Zo betrokken Het Vrije Volk en het Rotterdams Nieuwsblad een deel van het nieuws van respectievelijk de GPD en de Sijthoff Persdienst. De oorzaak van de stijging van de aanbiedersconcentratie in 1991 is gelegen in de relatieve groei van drie grote ondernemingen, te weten NDU, VNU en Perscombinatie.

Paragraaf 2: Opinieweekbladen

Tabel 5 Opinieweekbladen: oplagen¹

Titel	Oplage 1990	Oplage 1991 ²	+/-%	Losse verkoop 1991	Losse verkoop +/-%	%Aan- deel oplage
Elsevier	111.961	118.008	5,4	14.265	5,9	12,1
Vrij Nederland	76.947	92.903	20,7	38.244	71,7	41,2
HN Magazine	17.787	18.030	1,4	700	2,2	3,9
De Groene Amsterdammer	13.131	12.918	-1,6	1.586	3,7	12,3
	219.826	241.859	10,0	54.795	44,3	22,7
HP/De Tijd		42.420		15.240		35,9

Tabel 5

In tabel 5 is een overzicht gegeven van de oplagen van de opinieweekbladen in Nederland in 1990 en 1991 en is het stijgings- respectievelijk dalingspercentage van de oplagen weergegeven. Tevens is aangegeven met welk percentage de losse verkoop van de betreffende bladen in 1991 is gestegen dan wel gedaald ten opzichte van 1990.

¹ Deze tabel is overgenomen uit De Journalist van 8 november 1991. De oplagecijfers hebben betrekking op de periode van 1 juli 1990 tot en met 30 juni 1991. Het cijfer is een gemiddelde per verschijning in de meetperiode.

² Deze cijfers geven aan: de oplage inclusief de losse verkoop.

Toelichting

In september 1990 verdwenen De Tijd en de Haagse Post als zelfstandige opinieweekbladen. Uit beide bladen ontstond het nieuwe opinieweekblad HP/De Tijd. Oplagecijfers van dit weekblad zijn dit jaar voor het eerst in de tabel opgenomen. Een ander opinieweekblad dat niet in de tabel is opgenomen, is het blad Forum. Dit blad ontstond in 1990 uit het dagblad De Waarheid. In de eerste helft van 1991 is Forum opgehouden te bestaan.

D. Publikaties van het Bedrijfsfonds voor de Pers

Tot dusver verschenen in de serie

‘RAPPORTEN van het Bedrijfsfonds voor de Pers’:

R1

“Toetsing van persfusies”, advies over de wenselijkheid en de mogelijkheden van wettelijke regelingen inzake persconcentratie d.d. 14 december 1988. Gedrukte uitgave december 1989. 92 pag.

ISBN 90 346 215 61.

Prijs: f 27,-.

R2

“Adviezen in 1989”. Adviezen van het Bedrijfsfonds voor de Pers in 1989, uitgebracht aan de minister van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur, over evaluatie compensatieregeling voor dagbladen, toetsing van persfusies, mediabeleid in komende kabinetsperiode, schets wetsvoorstel commerciële omroep en onderzoek concurrentieverhoudingen op de reclamemarkt. Gedrukte uitgave september 1990. 96 pag.

ISBN 90 346 235 3 X.

Prijs: f 24,95.

R3

“Nader advies toetsing van persfusies”, advies d.d. 6 februari 1990. Gedrukte uitgave februari 1990. 40 pag.

ISBN 90 346 218 98.

Prijs: f 12,50.

R4

“Adviezen in 1990”. Adviezen van het Bedrijfsfonds voor de Pers in 1990, uitgebracht aan de minister van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur, over Compensatieregeling voor

Dagbladen, media en allochtonen, reclame bij lokale en regionale omroep, landelijke commerciële omroep en steun aan nieuwe bladen. Gedrukte uitgave januari 1991. 120 pag.

ISBN 90 346 247 22.

Prijs: f 28,50.

R5

“Het Bedrijfsfonds voor de Pers: een evaluatie”.

Advies over de evaluatie van het persbeleid, met bijzondere aandacht voor het Bedrijfsfonds d.d. 20 maart 1992.

Gedrukte uitgave maart 1992. 124 pag.

ISBN 90 118 94 41 X

Prijs: f 29,50.

Tot dusver verschenen in de serie

‘STUDIES van het Bedrijfsfonds voor de Pers’:

S1

“Bijlagen Toetsing van persfusies”, studies ten behoeve van het rapport van het Bedrijfsfonds voor de Pers over de wenselijkheid en de mogelijkheden van wettelijke regelingen inzake persconcentraties.

Drs G.W. te Pas (Stichting ‘Het Persinstituut’): Enkele aantekeningen over persconcentratie;

mr G.A.I. Schuijt (Instituut voor Informatierecht): Grenzen en mogelijkheden van een persfusiecontroleregeling;

mr A.P.J.M. van Loon (Instituut voor Informatierecht):

Rechtsvergelijkend onderzoek fusie- en persfusiecontroleregelingen.

Uitgave december 1989. 166 pag.

ISBN 90 346 218 20.

Prijs: f 35,-.

S2

“De redactionele zelfstandigheid van dagbladen”, studie van de Stichting ‘Het Persinstituut’ ten behoeve van het Bedrijfsfonds voor de Pers over instrumenten ter meting en beoordeling van de zelfstandigheid van kranten.

J.J. van Cuilenburg, K. Leeuw en G.W. te Pas:

Communicatiewetenschappelijke aspecten;

J.H.J. van den Heuvel: Bestuurskundige aspecten;

E.C.M. Jurgens: Juridische aspecten.

Uitgave januari 1990. 236 pag.

ISBN 90 346 218 12

Prijs: f 39,75.

S3

“Media in beweging”, concurrentieverhoudingen op de Nederlandse reclamemarkt, door K.J. Alsem, P.S.H. Leeflang en J.C. Reuyl. Studie van de sectie Marktkunde en Marktonderzoek van de Rijksuniversiteit Groningen naar de aard en de omvang van de reclamebestedingen in de diverse media en meer in het bijzonder naar de verhoudingen in de concurrentie tussen STER, commerciële omroep en gedrukte media.

Uitgave juni 1991. 280 pag.

ISBN 90 71894 25 8

Prijs: f 49,50.

S4

“Tussen krantebedrijf en mediaconcern”, een beleidsessay over pers en persbedrijf, door Jan van Cuilenburg, Hein van Haaren, Frits Haselhoff en Lou Lichtenberg. Studie naar de toekomstige maatschappelijke en economische positie van de pers op middellange termijn, in het licht van de informatisering van de samenleving en technologische ontwikkelingen op het terrein van communicatie en informatie.

Uitgave januari 1992. 172 pag.

ISBN

Prijs: f 39,50.

Overige publikaties

Jaarverslagen.

Brochure '**Leidraad bij aanvragen**', Den Haag, februari 1992.

"Het gedrukte woord in beeld", uitgave ter gelegenheid van een discussiebijeenkomst georganiseerd door het Bedrijfsfonds voor de Pers op 23 september 1988. Met inleidingen van Hella S. Haasse, prof. dr H. Verdaasdonk, prof. dr L. Noordman en prof. dr P.B. Boorsma. 80 pag.

ISBN 90 346 184 55.

Prijs: f 20,-

Exemplaren van de jaarverslagen en de brochure '**Leidraad bij aanvragen**' zijn schriftelijk of telefonisch te bestellen bij het secretariaat van het Bedrijfsfonds voor de Pers, Prinsessegracht 19, 2514 AP Den Haag, tel. 070 - 361 71 11.

Exemplaren van de overige uitgaven zijn te bestellen door overmaking van de genoemde verkoopprijs + f 7,50 verzendkosten op rekening 24.07.64.188 van Pierson, Heldring en Pierson, t.n.v. Otto Cramwinckel Uitgever, Herengracht 416, 1017 BZ Amsterdam onder vermelding van het ISBN-nummer en het afleveringsadres. Ook verkrijgbaar bij de boekhandel.

